

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA

Warszawa, dnia 5 lutego 2021 r.

Druk nr 50 S

SPRAWOZDANIE

KOMISJI USTAWODAWCZEJ

oraz

KOMISJI PRAW CZŁOWIEKA, PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI

**o projekcie ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych
innych ustaw (druk nr 50)**

Marszałek Senatu w dniu 17 stycznia 2020 r. skierował do Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji projekt ustawy w celu rozpatrzenia go w pierwszym czytaniu.

Komisje po rozpatrzeniu w pierwszym czytaniu przedstawionego przez wnioskodawców projektu ustawy, na wspólnych posiedzeniach w dniach 4 i 25 lutego 2020 r., 3 i 5 marca 2020 r. oraz 5 lutego 2021 r. – w tym po przeprowadzeniu w dniu 5 marca 2020 r. wysłuchania publicznego w sprawie tego projektu – przygotowały sprawozdanie Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji.

Komisje wprowadziły poprawki do projektu ustawy i wnoszą o przyjęcie przez Senat jednolitego, załączonego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw oraz projektu uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu tego projektu ustawy.

Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
(-) Krzysztof Kwiatkowski

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Aleksander Pociąg

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie
Sądownictwa, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw.

Jednocześnie upoważnia panią senator Gabrielę Morawską-Stanecką do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) uchyla się art. 9a;
- 2) art. 11a–11e otrzymują brzmienie:

„Art. 11a. 1. Do składu Rady wybierani są przez sędziów:

- 1) Sądu Najwyższego – 1 sędzia tego Sądu,
- 2) sądów apelacyjnych – 1 sędzia sądu powszechnego,
- 3) sądów okręgowych – 2 sędziów sądów powszechnych,
- 4) sądów rejonowych – 8 sędziów sądów powszechnych,
- 5) sądów wojskowych – 1 sędzia sądu wojskowego,
- 6) Naczelnego Sądu Administracyjnego – 1 sędzia tego Sądu,
- 7) wojewódzkich sądów administracyjnych – 1 sędzia wojewódzkiego sądu administracyjnego

– w wyborach bezpośrednich i w głosowaniu tajnym.

2. Jeżeli w tym samym głosowaniu wybiera się kilku członków Rady, o których mowa w ust. 1 pkt 3 lub 4, sędzia może oddać głos na kandydatów w liczbie nie większej niż liczba wybieranych członków Rady.

3. Członkiem Rady zostaje kandydat, który otrzymał najwięcej głosów, a w przypadku wyboru kilku członków Rady – kandydaci, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów. W przypadku uzyskania przez kandydatów równej liczby głosów, członkiem Rady zostaje sędzia starszy służbą.

Art. 11b. 1. Prawo zgłoszenia kandydata na członka Rady ma:

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawę z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, ustawę z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze oraz ustawę z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw.

- 1) grupa:
 - a) w przypadku sądów, o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 1, 2, 5–7 – 10 sędziów,
 - b) w przypadku sądów, o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 3 – 30 sędziów,
 - c) w przypadku sądów, o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 4 – 50 sędziów – uprawnionych do udziału w wyborach danego członka Rady;
- 2) Naczelna Rada Adwokacka;
- 3) Krajowa Rada Radców Prawnych;
- 4) Krajowa Rada Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym;
- 5) organ uprawniony do nadawania stopni naukowych w zakresie nauk prawnych;
- 6) grupa co najmniej 2000 obywateli, mających prawo wybierania do Sejmu.

2. Organy, o których mowa w ust. 1 pkt 2–5 mogą zgłosić kandydatów na członków Rady w liczbie nie większej, niż liczba wybieranych członków Rady. W przypadku grup, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 6, jedno zgłoszenie może dotyczyć tylko jednego kandydata na członka Rady.

3. Kandydatem na członka Rady, o którym mowa w art. 11a ust. 1, nie może być sędzia, który jest albo w okresie trzech lat przed dniem ogłoszenia wyborów był delegowany do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości, innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowanej, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych.

4. Kandydatów zgłasza się organowi zarządzającemu wybory w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia postanowienia, o którym mowa art. 11d ust. 1.

5. Do zgłoszenia dołącza się zgodę sędziego na kandydowanie.

6. W przypadku grup, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 6 zgłoszenia kandydata dokonuje na piśmie pełnomocnik. Pełnomocnikiem jest osoba wskazana przez kandydata na członka Rady, spośród osób znajdujących się na liście poparcia kandydata.

7. Organ zarządzający wybory weryfikuje prawidłowość zgłoszeń dokonanych przez grupy sędziów i organy, o których mowa w ust. 1 pkt 1–5. Na wniosek organu zarządzającego wybory, weryfikacji list poparcia kandydatów zgłoszonych przez grupy obywateli dokonuje Państwowa Komisja Wyborcza.

8. Organ zarządzający wybory udostępnia kandydatowi, na potrzeby związane z wyborami, stronę internetową Sądu Najwyższego albo Naczelnego Sądu Administracyjnego.

9. Przewodniczący Rady, w porozumieniu z organem zarządzającym wybory, organizuje nie później niż w terminie 7 dni przed wyborami publiczne wysłuchanie kandydatów, obejmujące ich wystąpienie i możliwość zadawania pytań przez obywateli. Formę i porządek wysłuchania publicznego określa uchwała Krajowej Rady Sądownictwa. Z wysłuchania publicznego prowadzi się internetową transmisję, a jego zapis wideo zamieszcza się na stronie internetowej Rady.

Art. 11c. Wybory przeprowadza się w formie głosowania za pomocą kart wyborczych albo w formie głosowania elektronicznego zapewniającego tajność i bezpieczeństwo głosowania.

Art. 11d. 1. Wybory członków Rady, o których mowa w art. 11a ust. 1:

- 1) pkt 1–5 zarządza Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego,
 - 2) pkt 6 i 7 zarządza Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego
- w drodze postanowienia, ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1 określa się:

- 1) dzień wyborów, przypadający najpóźniej na miesiąc przed upływem kadencji członka Rady;
- 2) liczbę wybieranych członków Rady przez sędziów, o których mowa w art. 11a ust. 1;
- 3) formę przeprowadzania wyborów;
- 4) terminy czynności wyborczych.

3. Organ zarządzający wybory:

- 1) w terminie 7 dni od upływu terminu, o którym mowa w art. 11b ust. 4, ogłasza na stronie internetowej Sądu Najwyższego albo Naczelnego Sądu Administracyjnego listę kandydatów, ze wskazaniem podmiotów zgłaszających kandydatów;
- 2) w przypadku wyborów w formie głosowania za pomocą kart wyborczych, zarządza wydrukowanie kart do głosowania i ich dostarczenie do sądów, o których mowa w art. 11a ust. 1, w liczbie odpowiadającej liczbie sędziów danego sądu, w terminie umożliwiającym prawidłowy przebieg wyborów;
- 3) powołuje komisję wyborczą, o której mowa w art. 11g.

Art. 11e. 1. Prezesi sądów, o których mowa w art. 11a ust. 1, w których przeprowadza się wybory:

- 1) informują organ zarządzający wybory o aktualnej liczbie sędziów danego sądu;
- 2) w przypadku wyborów w formie głosowania za pomocą kart wyborczych, po ogłoszeniu listy kandydatów, powołują komisję skrutacyjną składającą się przynajmniej z 3 sędziów, w tym przewodniczącego, niebędących kandydatami na członków Rady;
- 3) zapewniają prawidłowy przebieg głosowania.

2. Na wniosek prezesa sądu organ zarządzający wybory może utworzyć jedną komisję skrutacyjną dla więcej niż jednego sądu, o którym mowa w art. 11a ust. 1 pkt 2–5 i 7.”;

- 3) po art. 11e dodaje się art. 11f–11i w brzmieniu:

„Art. 11f. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, określi w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób przeprowadzenia wyborów w formie głosowania za pomocą kart wyborczych oraz głosowania elektronicznego,
- 2) wzory listy poparcia kandydatów, kart do głosowania, listy uprawnionych do głosowania, protokołów wyborczych oraz obwieszczenia, o którym mowa w art. 11g ust. 2

– mając na względzie potrzebę zapewnienia sprawnego przeprowadzenia wyborów.

Art. 11g. 1. Oddane w wyborach głosy wraz z niewykorzystanymi kartami do głosowania, w przypadku wyborów w formie głosowania za pomocą kart wyborczych, protokołem wyborczym sporządzonym przez komisję skrutacyjną oraz listą głosujących przekazywane są niezwłocznie komisji wyborczej.

2. Komisja wyborcza w terminie 3 dni od daty wyborów dokonuje obliczenia głosów, sporządza protokół wyborczy i ogłasza wyniki, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 11h. 1. Organ zarządzający wybory, na wniosek sędziego, udostępnia niezwłocznie dokumenty związane z wyborami.

2. W terminie 14 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów sędzia może wnieść do Sądu Najwyższego protest przeciwko ważności wyboru członka Rady. Przepisy

art. 82 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1319) stosuje się odpowiednio.

3. Sąd Najwyższy rozpoznaje protesty wyborcze w postępowaniu nieprocesowym, w ciągu 30 dni po upływie terminu do wnoszenia protestów, w składzie 3 sędziów, z udziałem przewodniczącego właściwej komisji wyborczej lub innego członka komisji.

4. Orzekając o nieważności wyboru członka Rady, Sąd Najwyższy stwierdza wygaśnięcie mandatu oraz postanawia o przeprowadzeniu wyborów ponownych w całości lub o ponownym przeprowadzeniu niektórych czynności wyborczych.

Art. 11i. W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Rady, o którym mowa w art. 11a ust. 1, przed upływem kadencji, wybory zarządza się na dzień przypadający nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wygaśnięcia mandatu.”;

4) po art. 22 dodaje się art. 22a w brzmieniu:

„Art. 22a. 1. Przy Radzie działa Rada Społeczna, która przedstawia opinie w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1, a także, na wniosek Prezydium Rady, w innych sprawach należących do zadań Rady.

2. W skład Rady Społecznej wchodzi:

- 1) osoba wskazana przez Naczelną Radę Adwokacką,
- 2) osoba wskazana przez Krajową Radę Radców Prawnych,
- 3) osoba wskazana przez Krajową Radę Notarialną,
- 4) osoba wskazana przez Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
- 5) osoba wskazana przez Rzecznika Praw Obywatelskich,
- 6) osoba wskazana przez Krajową Radę Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym,
- 7) trzech przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

– Przewodniczącemu Rady.

3. Członkiem Rady Społecznej nie może zostać osoba skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe.

4. Kadencja Rady Społecznej trwa 4 lata.

5. Członkostwo w Radzie Społecznej wygasa przed upływem kadencji, o której mowa w ust. 4, wskutek:

- 1) śmierci członka Rady Społecznej;

- 2) rezygnacji członka Rady Społecznej;
- 3) skazania członka Rady Społecznej prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe.

6. W przypadku wygaśnięcia członkostwa w Radzie Społecznej przed upływem kadencji, o której mowa w ust. 4, właściwy podmiot niezwłocznie wskazuje Przewodniczącemu Rady nowego członka na okres do zakończenia kadencji Rady Społecznej.

7. Rada Społeczna wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i jego zastępcę.

8. Przewodniczący lub wyznaczony przez niego członek Rady Społecznej może zabierać głos na posiedzeniach plenarnych Rady w celu przedstawienia opinii, o których mowa w ust. 1.

9. Członkowie Rady Społecznej mogą brać udział w pracach zespołów wyznaczanych na podstawie art. 31 ust. 1.

10. Obsługę Rady Społecznej zapewnia Biuro Rady.

11. Koszty funkcjonowania Rady Społecznej są pokrywane z budżetu państwa z części, o której mowa w art. 27 ust. 2.

12. Członkom Rady Społecznej biorącym udział w posiedzeniu Rady Społecznej, zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie, przysługuje zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania oraz dieta na podstawie przepisów dotyczących należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej.

13. Pierwsze posiedzenie Rady Społecznej zwołuje Przewodniczący Rady.

14. Rada Społeczna określa w regulaminie tryb swojego działania.”;

- 5) w art. 24 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Do pracowników Biura stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 537).”;

- 6) w art. 31 uchyla się ust. 2a–2d;

- 7) w art. 35 uchyla się ust. 3;

- 8) w art. 44 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Uczestnik postępowania może odwołać się do Sądu Najwyższego z powodu sprzeczności uchwały Rady z prawem.”;

- 9) uchyla się art. 45a–45c.

Art. 2. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 154) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3:
 - a) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych.”,
 - b) uchyla się pkt 4 i 5;
- 2) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. Wewnętrzną organizację Sądu Najwyższego, szczegółowy podział spraw między izby oraz zasady wewnętrznego postępowania określa regulamin Sądu Najwyższego, uchwalany przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego. Regulamin Sądu Najwyższego podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.”;
- 3) po art. 4 dodaje się art. 4a w brzmieniu:

„Art. 4a. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, po zasięgnięciu opinii Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego, ustala, w drodze rozporządzenia, liczbę stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym, w tym liczbę Prezesów Sądu Najwyższego, uwzględniając konieczność zapewnienia sprawnego funkcjonowania Sądu Najwyższego oraz liczbę i rodzaj spraw rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy.”;
- 4) w art. 5 w § 1 skreśla się zdanie drugie;
- 5) w art. 6 uchyla się § 2;
- 6) w art. 7:
 - a) uchyla się § 2,
 - b) uchyla się § 4–6;
- 7) w art. 14 w § 1 w pkt 5 skreśla się wyrazy „zdanie pierwsze”;
- 8) w art. 17 w § 1 w pkt 2 skreśla się wyrazy „zdanie pierwsze”;
- 9) uchyla się art. 20;
- 10) w art. 22 w § 2 w pkt 1 skreśla się wyrazy „i 3”;
- 11) uchyla się rozdział 3;
- 12) w art. 29:
 - a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.”,

- b) uchyla się § 2 i 3;
- 13) w art. 35 w § 3 skreśla się zdanie czwarte;
- 14) w art. 36 w § 8 w zdaniu pierwszym skreśla się wyrazy „i Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby Dyscyplinarnej”;
- 15) w art. 44 uchyla się § 11;
- 16) w art. 47 skreśla się wyrazy „oraz Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej”;
- 17) w art. 48 uchyla się § 7;
- 18) w art. 55 w § 3 w zdaniu pierwszym skreśla się wyrazy „oraz Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej”;
- 19) w art. 59:
 - a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W rozpoznawaniu skarg nadzwyczajnych uczestniczą ławnicy Sądu Najwyższego.”,
 - b) uchyla się § 2;
- 20) w art. 60 uchyla się pkt 6;
- 21) w art. 63 w § 6 w zdaniu pierwszym skreśla się wyrazy „oraz postępowania dyscyplinarnego”;
- 22) w art. 70 w § 3 skreśla się wyrazy „oraz Prezesem Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej”;
- 23) w art. 72 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędzia Sądu Najwyższego odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne).”;
- 24) w art. 73 w § 1 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:
 - „1) w pierwszej instancji – Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów Sądu Najwyższego;
 - 2) w drugiej instancji – Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego.”;
- 25) w art. 75:
 - a) w § 1 w pkt 3a wyrazy „, dodatek funkcyjny i dodatek, o którym mowa w art. 48 § 7” zastępuje się wyrazami „i dodatek funkcyjny”;
 - b) uchyla się § 1a,
 - c) w § 4 skreśla się zdanie drugie;

- 26) w art. 76:
 - a) w § 1 w zdaniu pierwszym skreśla się wyrazy „Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej”,
 - b) uchyla się § 8–11;
- 27) w art. 77 uchyla się § 2;
- 28) uchyla się art. 78 i art. 79;
- 29) w art. 82 uchyla się § 2–5;
- 30) w art. 94:
 - a) w § 1 skreśla się wyrazy „orzekających w Izbie Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych”,
 - b) w § 2 skreśla się wyrazy „orzekających w Izbie Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych”,
 - c) uchyla się § 3 i 4;
- 31) w art. 97 w § 3 skreśla się zdanie drugie;
- 32) w tytule rozdziału 9 skreśla się wyrazy „, Kancelaria Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej”;
- 33) w art. 98:
 - a) w § 1 skreśla się wyrazy „, Kancelaria Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej”,
 - b) uchyla się § 3;
- 34) uchyla się art. 100;
- 35) w art. 102 uchyla się § 2;
- 36) w art. 103 w § 1 skreśla się wyrazy „, oraz Szefa Kancelarii Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej”;
- 37) w załączniku do ustawy w lp. 3 skreśla się wyrazy „, Nadzwyczajny Rzecznik Dyscyplinarny”.

Art. 3. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1754) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 23 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziowie sądów wojskowych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.”;
- 2) uchyla się art. 23a;

3) w art. 37 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przewinieniem dyscyplinarnym jest naruszenie obowiązków sędziego, w tym oczywista i rażąca obraza przepisów prawa, uchybienie powadze stanowiska sędziowskiego, naruszenie dyscypliny wojskowej oraz zasad honoru i godności żołnierskiej.”;

4) w art. 39 uchyla się § 1a;

5) w art. 39a:

a) w § 1:

– w pkt 1 w lit. b wyrazy „dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika” zastępuje się wyrazami „trzech sędziów” oraz skreśla się wyrazy „, oraz w sprawach, o których mowa w art. 37 § 2 pkt 3”;

– w pkt 2 wyrazy „dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika” zastępuje się wyrazami „pięciu sędziów”;

b) § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Do rozpoznawania spraw, o których mowa w art. 15 § 3b, właściwy miejscowo jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego sędzia pełni służbę, a do rozpoznawania spraw, o których mowa w art. 30, właściwy miejscowo jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki, także inny sąd dyscyplinarny.”;

c) uchyla się § 2b,

d) w § 4 wyrazy „Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”;

6) w art. 39b § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, powierza obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego przy wojskowym sądzie okręgowym sędziemu posiadającemu co najmniej dziesięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego.”;

7) w art. 39c:

a) w § 1 w zdaniu pierwszym wyrazy „Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”;

- b) w § 2 we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego”;
- 8) w art. 40:
 - a) w § 2 wyrazy „Minister Sprawiedliwości” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”,
 - b) w § 3 wyrazy „Ministra Sprawiedliwości” zastępuje się wyrazami „Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego” oraz wyrazy „Minister Sprawiedliwości” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”;
- 9) uchyla się art. 40a;
- 10) w art. 40b skreśla się wyrazy „i Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości”.

Art. 4. W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021 r. poz. 177) w art. 51 w ust. 2:

- 1) w pkt 1 w lit. b wyrazy „2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika” zastępuje się wyrazami „3 sędziów”;
- 2) w pkt 2 wyrazy „2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika” zastępuje się wyrazami „5 sędziów”.

Art. 5. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 41b uchyla się § 3b;
- 2) uchyla się art. 42a;
- 3) w art. 55:
 - a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziów sądów powszechnych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.”,
 - b) uchyla się § 4;
- 4) w art. 77 w § 1 w pkt 3 skreśla się wyrazy „albo Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej w odniesieniu do sędziów delegowanych do tej izby”;
- 5) uchyla się art. 88b;
- 6) w art. 107 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienie godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne), sędzia odpowiada dyscyplinarnie.”;

7) w art. 109 uchyla się § 1a;

8) w art. 110:

a) w § 1:

– w pkt 1 w lit. b wyrazy „dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika” zastępuje się wyrazami „trzech sędziów” oraz skreśla się wyrazy „, oraz w sprawach, o których mowa w art. 107 § 1 pkt 3”,

– w pkt 2 wyrazy „dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika” zastępuje się wyrazami „pięciu sędziów”,

b) § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Do rozpoznawania spraw, o których mowa w art. 37 § 5 i art. 75 § 2 pkt 3, właściwy miejscowo jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego sędzia pełni służbę, a do rozpoznawania spraw, o których mowa w art. 80 i art. 106zd, właściwy miejscowo jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki, także inny sąd dyscyplinarny.”;

c) uchyla się § 2b,

d) w § 3 w zdaniu drugim wyrazy „Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”;

9) w art. 110a § 1 otrzymuje brzmienie;

„§ 1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, powierza obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym sędziemu sądu powszechnego posiadającemu co najmniej dziesięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego.”;

10) w art. 110b:

a) w § 1 w zdaniu pierwszym wyrazy „Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”,

b) w § 2 we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego”;

11) w art. 112:

- a) w § 3 wyrazy „Minister Sprawiedliwości” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”,
 - b) w § 5a w zdaniu drugim skreśla się wyrazy „, po uzyskaniu zgody Ministra Sprawiedliwości,”;
- 12) uchyla się art. 112b i art. 112c;
- 13) w art. 112d skreśla się wyrazy „Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości,”;
- 14) w art. 114 w § 7:
- a) w zdaniu pierwszym wyrazy „Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego”,
 - b) w zdaniu drugim wyrazy „Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Dyscyplinarnej” zastępuje się wyrazami „Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego”;
- 15) w art. 114a w § 3 skreśla się wyrazy „Izby Dyscyplinarnej”.

Art. 6. W ustawie z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 137) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Sędziów sądów administracyjnych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.”;
 - b) uchyla się § 1a i 1b;
- 2) art. 33 otrzymuje brzmienie:
„Art. 33. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, po zasięgnięciu opinii Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, ustala, w drodze rozporządzenia, liczbę stanowisk sędziowskich w Naczelnym Sądzie Administracyjnym, w tym liczbę wiceprezesów tego Sądu, uwzględniając konieczność zapewnienia sprawnego funkcjonowania Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz liczbę i rodzaj spraw rozpoznawanych przez Naczelny Sąd Administracyjny.”;
- 3) art. 43 otrzymuje brzmienie:
„Art. 43. Wewnętrzną organizację Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz zasady wewnętrznego postępowania określa regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego, uchwalany przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego. Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.”;

4) w art. 48 uchyla się § 5.

Art. 7. W ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2021 r. poz. 66) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 137 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienie godności urzędu, prokurator odpowiada dyscyplinarnie (przewinienia dyscyplinarne).”;

2) w art. 142 uchyla się § 1a;

3) w art. 145:

a) w § 1:

– w pkt 1 w lit. b wyrazy „2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika” zastępuje się wyrazami „3 sędziów” oraz skreśla się wyrazy „, oraz w sprawach, o których mowa w art. 137 § 1 pkt 3”;

– w pkt 2 wyrazy „2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika” zastępuje się wyrazami „5 sędziów”;

b) uchyla się § 1a i 1b.

Art. 8. W ustawie z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190 i poz. 568) uchyla się art. 7.

Art. 9. 1. Mandat członków Krajowej Rady Sądownictwa wybranych na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 wygasa z dniem ogłoszenia, w drodze obwieszczenia, o którym mowa w art. 11g ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, wyników wyborów, o których mowa w ust. 2.

2. Wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa w miejsce członków, o których mowa w ust. 1, dokonuje się na podstawie ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że:

1) wybory przeprowadza się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy;

2) publiczne wysłuchanie kandydatów zarządzają i organizują odpowiednio Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego oraz Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Art. 10. Postępowania w sprawach indywidualnych, toczące się przed Krajową Radą Sądownictwa, w skład której wchodziłi członkowie wybrani na podstawie art. 9a ust. 1

ustawy zmienianej w art. 1, ulegają zawieszeniu do czasu wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa na podstawie art. 9 ust. 2.

Art. 11. 1. Uchwały w sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu powszechnego, sędziego sądu wojskowego, sędziego sądu administracyjnego albo asesora sądowego w sądzie administracyjnym podjęte przez Krajową Radę Sądownictwa, w skład której wchodziłi członkowie wybrani na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, są obarczone istotną wadą prawną związaną z brakiem należytej gwarancji dla ochrony niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

2. Sprawy indywidualne, o których mowa w ust. 1, podlegają ponownemu rozpatrzeniu przez Krajową Radę Sądownictwa, której członkowie zostali wybrani na podstawie art. 9 ust. 2, w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Krajowa Rada Sądownictwa, rozpatrując ponownie sprawę indywidualną dotyczącą powołania do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu powszechnego, sędziego sądu wojskowego, sędziego sądu administracyjnego albo asesora sądowego w sądzie administracyjnym, może stwierdzić, że sprawa ta została rozstrzygnięta z naruszeniem zasad niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

4. Podjęcie uchwały, o której mowa w ust. 3, stanowi podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz wystąpienia do sądu dyscyplinarnego z wnioskiem o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej i wymierzenie kary złożenia z urzędu.

5. Sprawy indywidualne inne niż sprawy, o których mowa w ust. 1, rozstrzygnięte uchwałami Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodziłi członkowie wybrani na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, podlegają ponownemu rozpatrzeniu na wniosek uczestnika postępowania zgłoszony w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 12. Sędzia Sądu Najwyższego, sędzia sądu powszechnego, sędzia sądu administracyjnego, sędzia sądu wojskowego oraz asesor sądowy w sądzie administracyjnym, który został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodziłi członkowie wybrani na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, nie może wykonywać czynności wynikających z tego powołania, jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa podjęła w stosunku do tego sędziego albo asesora sądowego uchwałę, o której mowa w art. 11 ust. 3.

Art. 13. Orzeczenia wydane przez sądy, w składzie których uczestniczył sędzia Sądu Najwyższego orzekający w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, są nieważne.

Art. 14. 1. Orzeczenia wydane przez sądy, w składzie których uczestniczył sędzia Sądu Najwyższego orzekający w innej izbie niż Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, sędzia sądu powszechnego, sędzia sądu wojskowego, sędzia sądu administracyjnego albo asesor sądowy w sądzie administracyjnym, powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodził członek wybrany na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, pozostają w mocy.

2. Okoliczność, że orzeczenie zostało wydane przez sąd, w składzie którego uczestniczył sędzia albo asesor sądowy, o których mowa w ust. 1, stanowi podstawę do wniesienia środka zaskarżenia, a także wniosku albo skargi o wznowienie postępowania.

3. Wniosek albo skargę o wznowienie postępowania opartą na podstawie, o której mowa w ust. 2, można wnieść w terminie roku od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Terminów, o których mowa w art. 407 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, 1578 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 11) oraz art. 277 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325, z 2020 r. poz. 2299 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 54 i 159) nie stosuje się.

4. W przypadku uwzględnienia środka zaskarżenia, wniosku albo skargi o wznowienie z powodu okoliczności, o której mowa w ust. 2, koszty postępowania obciążają Skarb Państwa.

Art. 15. 1. Kadencja sędziego sądu dyscyplinarnego przy wojskowym sądzie okręgowym, powołanego na podstawie art. 39b § 1 ustawy zmienianej w art. 3, wygasa z upływem 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego postanowi o dalszym sprawowaniu przez daną osobę obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego przy wojskowym sądzie okręgowym.

2. Kadencja sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym, powołanego na podstawie art. 110a § 1 ustawy zmienianej w art. 5, wygasa z upływem 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego postanowi o dalszym sprawowaniu przez daną osobę obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym.

3. Kadencja Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Wojskowych oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Wojskowych, powołanych na podstawie art. 40 § 2 ustawy zmienianej w art. 3, wygasa z upływem 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego postanowi o dalszym sprawowaniu przez daną osobę obowiązków Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Wojskowych albo Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Wojskowych.

4. Kadencja Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, powołanych na podstawie art. 112 § 3 ustawy zmienianej w art. 5, wygasa z upływem 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego postanowi o dalszym sprawowaniu przez daną osobę obowiązków Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych albo Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych.

Art. 16. 1. Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego staje się Izłą Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

2. Prezes Sądu Najwyższego kierujący Izłą Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego staje się Prezesem Sądu Najwyższego kierującym Izłą Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

3. Sędziowie Sądu Najwyższego orzekający w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego stają się sędziami orzekającymi w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

Art. 17. 1. Tworzy się Radę Społeczną przy Krajowej Radzie Sądownictwa.

2. Podmioty określone w art. 22a ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1 wskazują Przewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa członków Rady Społecznej w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia, w drodze obwieszczenia, o którym mowa w art. 11g ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, wyników wyborów, o których mowa w art. 9 ust. 2.

3. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa zwołuje pierwsze posiedzenie Rady Społecznej w terminie 14 dni od dnia upływu terminu, o którym mowa w ust. 2.

Art. 18. 1. Znosi się Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego oraz Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego.

2. Wszczęte i niezakończone sprawy należące do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego są prowadzone przez:

- 1) Izbę Cywilną Sądu Najwyższego, Izbę Karną Sądu Najwyższego albo Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – w przypadku skarg nadzwyczajnych dotyczących odpowiednio spraw, o których mowa w art. 23, art. 24 albo art. 25 ustawy zmienianej w art. 2, oraz skarg dotyczących przewlekłości postępowania przed sądami powszechnymi i wojskowymi oraz Sądem Najwyższym;
- 2) Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – w przypadku spraw z zakresu prawa publicznego, o których mowa w art. 26 § 1 ustawy zmienianej w art. 2;
- 3) sąd, który według ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, 413, 568, 1086, 1458, 2320 oraz z 2021 r. poz. 155) albo ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2020 r. poz. 729, 956, 1423, 2112 i 2320) jest właściwy do rozpoznania wniosku lub oświadczenia, o których mowa w art. 26 § 2 ustawy zmienianej w art. 2;
- 4) Izbę Cywilną Sądu Najwyższego, Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego albo Naczelny Sąd Administracyjny – w przypadku skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, o których mowa w art. 26 § 4 ustawy zmienianej w art. 2.

3. Zagadnienia prawne, o których mowa w art. 82 § 2 i 3 ustawy zmienianej w art. 2, przekazane do rozstrzygnięcia składowi całej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego i nierozstrzygnięte, są rozstrzygane przez właściwą izbę Sądu Najwyższego.

4. Wszczęte i niezakończone sprawy należące do właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego są prowadzone przez:

- 1) Izbę Karną Sądu Najwyższego – w przypadku spraw, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 2;
- 2) Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – w przypadku spraw, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 2 i 3 ustawy zmienianej w art. 2;
- 3) właściwy sąd dyscyplinarny – w przypadku spraw, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 1a ustawy zmienianej w art. 2.

Art. 19. Do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie przepisów, o których mowa w:

- 1) art. 33 ustawy zmienianej w art. 6 – liczba stanowisk sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego odpowiada liczbie ustalonej w dotychczasowych przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 43 ustawy zmienianej w art. 6;
- 2) art. 43 ustawy zmienianej w art. 6 – do wewnętrznej organizacji Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wewnętrznego postępowania stosuje się odpowiednio dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 43 ustawy zmienianej w art. 6.

Art. 20. Do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie przepisów, o których mowa w:

- 1) art. 4 ustawy zmienianej w art. 2 – do wewnętrznej organizacji Sądu Najwyższego, szczegółowego podziału spraw między izby Sądu Najwyższego oraz wewnętrznego postępowania stosuje się:
 - a) odpowiednio przepisy ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, oraz
 - b) odpowiednio dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 4 ustawy zmienianej w art. 2;
- 2) art. 4a ustawy zmienianej w art. 2 – liczba stanowisk sędziego Sądu Najwyższego odpowiada liczbie ustalonej w dotychczasowych przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 4 ustawy zmienianej w art. 2;
- 3) art. 70 § 3 ustawy zmienianej w art. 2 – do Rady Ławniczej Sądu Najwyższego stosuje się odpowiednio dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 70 § 3 ustawy zmienianej w art. 2.

Art. 21. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 2 pkt 1–11, 13–22, 24, 25 lit. a i 26–37, art. 10, art. 16, art. 18 i art. 20, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel ustawy

Celem ustawy jest:

- 1) przywrócenie konstytucyjnej zasady wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa przez samych sędziów,
- 2) zniesienie dwóch izb Sądu Najwyższego (Izby Dyscyplinarnej i Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych),
- 3) uniezależnienie od organów władzy wykonawczej postępowania dyscyplinarnego, które może być wszczęte w stosunku do sędziów,
- 4) wprowadzenie mechanizmu walidacyjnego, uzdrawiającego status sędziów powołanych z naruszeniem Konstytucji RP.

Od końca 2015 r. polskie sądownictwo nieustannie poddawane jest zmianom. Zmiany te, jak twierdzą ich autorzy, motywowane są chęcią zlikwidowania układu wśród sędziów, usunięcia sędziów – przestępców oraz sędziów orzekających w okresie stanu wojennego. Brak jest jednak badań dowodzących, że jakkolwiek układ wśród sędziów istnieje. Jak dotąd nie znalazły też potwierdzenia zgeneralizowane oskarżenia o przestępcach w środowisku sędziowskim, mimo że ugrupowania polityczne dysponujące większością w Sejmie w praktyce – za sprawą połączenia funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego – w pełni kontrolują prokuraturę. Do tego przytłaczająca większość polskich sędziów rozpoczęła swoją karierę już po stanie wojennym czy wręcz po przemianach ustrojowych zapoczątkowanych w 1989 r.

Zmiany organizacyjne przeprowadzone wymiarze sprawiedliwości na przestrzeni ostatnich kilku lat naruszyły konstytucyjne zasady powoływania sędziów oraz zasadę ich niezależności od czynników politycznych. Sędziowie, którzy w zakresie orzekania wykazują niezależność i obiektywizm, są ścigani przez aparat dyscyplinarny podporządkowany Ministrowi Sprawiedliwości. Jednocześnie efektem wdrażanych „reform” są coraz większe trudności obywateli w dostępie do niezależnego sądu (przewlekłość postępowań, niepewność orzeczeń) oraz stopniowa utrata autorytetu przez polskie sądy i upadek zaufania do ich wyroków w obrocie międzynarodowym. W szczególności status niektórych sędziów i ich orzeczeń stanął pod znakiem zapytania w związku z wyrokiem z dnia 19 listopada 2019 r. wydanym przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Kolejne skargi i pytania

prejudycjalne dotyczące polskich sądów oczekują na rozstrzygnięcie tak przez Trybunał w Luksemburgu, jak i Europejski Trybunał Praw Człowieka.

Główną przyczyną tego swoistego załamania w polskim wymiarze sprawiedliwości jest obalenie legalnego składu Krajowej Rady Sądownictwa i obsadzenie jej, z naruszeniem Konstytucji, przez Sejm. W efekcie 21 na 25 członków KRS, to osoby, które zostały wybrane lub reprezentują większość sejmową bądź Prezydenta RP (skądinąd wywodzącego się z tej samej strony sceny politycznej). Tak skonstruowany skład Krajowej Rady Sądownictwa uniemożliwia jej wykonywanie podstawowego konstytucyjnego zadania, jakim jest ochrona niezależności sądów i niezawisłości sędziów, zwłaszcza przez prawidłowe prowadzenie postępowań związanych ze wskazywaniem kandydatów na stanowiska sędziowskie. Z uwagi na to, że Konstytucja przesądza, iż sędziowie są powoływani przez Prezydenta RP „na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa”, pojawiły się nawet głosy, że powoływani od przeszło dwóch lat sędziowie nie są w istocie sędziami. Wprawdzie zostali oni powołani przez Głowę Państwa, to jednak z pominięciem obligatoryjnego wniosku Krajowej Rady Sądownictwa obsadzonej zgodnie z ustawą zasadniczą. W konsekwencji powstają wątpliwości, czy wyroki wydawane przez takich sędziów mają moc prawną.

Definitywne rozstrzygnięcie tego rodzaju wątpliwości oraz wyeliminowanie zastrzeżeń możliwe jest jedynie w drodze uchwalenia stosownej ustawy.

2. Kontekst prawa europejskiego i międzynarodowych standardów prawa do sądu

Jak wspomniano, zmiany w systemie sądownictwa przyczyniły się do kwestionowania legalności krajowych organów wymiaru sprawiedliwości i ich zdolności do niezależnego orzekania (w konsekwencji także wyroków) na płaszczyźnie międzynarodowej. W związku z tym nie da się wykluczyć, że np. podejrzany o popełnienie przestępstwa, który przebywa za granicą, nie zostanie wydany Państwu Polskiemu, ponieważ sąd państwa wydającego nie będzie miał pewności, czy jego polski odpowiednik przeprowadzi bezstronne postępowanie. Zgodnie bowiem z ustawodawstwem państw kręgu demokratycznego, osoby podejrzane mogą być wydawane innym państwom jedynie wtedy, gdy państwa te gwarantują rzetelne, sprawiedliwe postępowanie przed niezależnym sądem. Co więcej – mogą również pojawiać się problemy z egzekwowaniem za granicą innych orzeczeń polskich sądów, jak chociażby wyroków wymierzających grzywnę, zasadzających odszkodowanie czy też alimenty, jeżeli

zagraniczne organy wymiaru sprawiedliwości uznają, że dane rozstrzygnięcie nie zostało wydane przez niezawisłych sędziów. Tego typu przypadki miały już zresztą miejsce.

Art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej przewiduje, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy.

W powołanym już wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. (C-585/18, C-624/18 i C-625/18), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że wymieniony art. 47 KPP i art. 9 ust. 1 dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by spory dotyczące stosowania prawa Unii mogły należeć do wyłącznej właściwości organu niestanowiącego niezawisłego i bezstronnego sądu w rozumieniu pierwszego z tych przepisów. TSUE orzekł, że o uznaniu, że dany organ nie stanowi niezawisłego i bezstronnego sądu, decydują obiektywne okoliczności, w jakich został utworzony dany organ, oraz jego cechy, a także pozytywna odpowiedź na pytanie czy sposób, w jaki zostali powołani członkowie danego organu, może wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów, i prowadzić w ten sposób do braku przejawiania przez ten organ oznak niezawisłości lub bezstronności, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym.

Rozstrzygnięcie to zostało wydane na skutek zadania przez Sąd Najwyższy – Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych trzech pytań prejudycjalnych, mających za przedmiot wątpliwość: czy Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego jest sądem w rozumieniu prawa europejskiego. Podstawą sformułowania zastrzeżeń w tym zakresie była konstatacja, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego składa się w całości z osób powołanych na stanowiska sędziowskie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w sytuacji gdy 23 osoby (z 25) stały się członkami Rady w następstwie decyzji podjętych przez władzę wykonawczą oraz ustawodawczą, zaś jedynie 2 członków Rady można uznać za rzeczywistych przedstawicieli władzy sądowniczej.

Trybunał Sprawiedliwości określił w swej wypowiedzi kryteria, które powinien spełniać niezawisły i bezstronny sąd w rozumieniu prawa europejskiego. Jednocześnie TSUE wskazał, że to do sądu odsyłającego, a zatem do Sądu Najwyższego – Izby Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych, należy ustalenie, czy Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego jest niezawisłym i bezstronnym sądem.

Sąd Najwyższy – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, opierając się na omawianym stanowisku TSUE, w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r. (III PO 7/18) orzekł, że Krajowa Rada Sądownictwa w obecnym składzie nie jest organem bezstronnym i niezależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał również, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej, a przez to nie jest też sądem w rozumieniu prawa polskiego. Potwierdzenie tych tez oraz ich dalsze rozwinięcie można znaleźć w uchwale Sądu Najwyższego w składzie trzech izb: Izby Cywilnej, Izby Karnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSAI-4110-1/20).

Niezależnie od przesądzenia na poziomie krajowym, a wcześniej *de facto* w wyroku TSUE, kwestii braku niezależności KRS i – co się z tym wiąże – wadliwości powołań na urzędy sędziowskie dokonanych na jej wniosek, pojawiły się rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka określające relację naruszeń procedury nominacyjnej na prawo do sądu „ustanowionego ustawą” poręczone w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W szczególności dotyczy to wyroku Wielkiej Izby ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie w sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18)*. W wyroku tym Trybunał potwierdził, że o naruszeniu art. 6 ust. 1 Konwencji można mówić, jeżeli doszło do rażącego naruszenia prawa krajowego i gdy naruszone przepisy prawa krajowego miały podstawowe znaczenie z punktu widzenia procedury powołań sędziowskich, a sądy krajowe nie zdołały skutecznie zbadać i naprawić tych uchybień. Tymczasem w przypadku Polski pogwałcenie prawidłowego i rzetelnego procesu obsadzania urzędów sędziowskich ma charakter permanentny, zaś wprowadzone na początku 2020 r. regulacje, o których będzie jeszcze mowa w dalszej części niniejszego uzasadnienia, w praktyce uniemożliwiają badanie i sanację wad poszczególnych postępowań nominacyjnych.

W tym stanie rzeczy – z uwagi na wymóg zgodności prawa krajowego z prawem Unii Europejskiej oraz wobec wysłowionej w art. 9 Konstytucji zasady, że Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego – powstała konieczność przeprowadzenia zmian ustawowych, zapewniających dostosowanie przepisów krajowych do norm unijnych i jednocześnie konwencyjnych.

Wniosek taki jest uprawniony tym bardziej, że wadliwość polskiego systemu prawnego, stwierdzona przywołanymi wyżej orzeczeniami TSUE i SN, odnosi się nie tylko do sędziów Izby Dyscyplinarnej SN, lecz także innych sędziów SN oraz sędziów sądów powszechnych, wojskowych i administracyjnych, powołanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, której skład i sposób ukształtowania nie odpowiada standardom niezależności i niezawisłości wynikającym z prawa UE.

Z tego też względu konieczna jest nowelizacja ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy o Sądzie Najwyższym, a ponadto innych ustaw normujących kwestie ustrojowe wymiaru sprawiedliwości. Tylko zmiany legislacyjne mogą bowiem prowadzić do systemowego rozwiązania przedstawionych problemów prawnych i kompleksowego wykonania wskazówek zawartych w orzeczeniu TSUE.

3. Analiza rzeczywistego stanu normatywnego oraz skutków wejścia w życie wyroku TSUE

Znaczenie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. wykracza dalece poza sprawę, na kanwie której zostały zadane pytania prejudycjalne i która w wyniku tego orzeczenia została rozstrzygnięta jako pierwsza. Zgodnie z utrwaloną w orzecznictwie TSUE tzw. doktryną CILFIT (doktryną aktów jasnych i wyjaśnionych), „raz dokonana interpretacja pozwala sądom na odwołanie się do poprzedniego wyroku TS [Trybunału Sprawiedliwości]. W szczególności dotyczy to sądów obowiązanych do skierowania wniosku na podstawie art. 267 akapit 3 TFUE (od których wyroków nie przewidziano odwołania w prawie wewnętrznym). Ponadto, do wcześniejszej interpretacji TS [Trybunału Sprawiedliwości] powinny się też odwołać niższe sądy krajowe, które w ogóle nie mają obowiązku zwracania się do TS [Trybunału Sprawiedliwości]”.

Oznacza to, że wyrok TSUE ma bardzo istotny wpływ na polski system prawny. Jak słusznie podkreślono we wspólnym stanowisku polskich organizacji pozarządowych z dnia 20 listopada 2019 r., ze względu na obowiązek stosowania przyjętej w nim interpretacji przez inne sądy krajowe oraz zagraniczne sądy w państwach członkowskich Unii Europejskiej, wyrok TSUE ma w szczególności wpływ na status kilkuset sędziów orzekających w sądach w całej Polsce, którzy nominację sędziowską albo „awans” otrzymali dzięki rekomendacji nowej KRS. Według autorów tego stanowiska, „wszystkie te nominacje sędziowskie będą mogły zostać uznane za dokonane z naruszeniem prawa unijnego, tj. zasady skutecznej

ochrony sądowej. Wszystkie te sądy – niezależnie od ich właściwości, rodzaju i szczebla – mogą bowiem potencjalnie orzekać o kwestiach związanych z prawem UE”. Powyższa ocena wiąże się z tym, że status KRS podważony najpierw przez Trybunału Sprawiedliwości, a następnie przez Sąd Najwyższy przekłada się na wadliwość nie tylko Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, ale także innych organów sądowych, w których zasiadają sędziowie powołani na wniosek Rady. Standard niezależności organu sądowego określony przez TSUE jest bowiem powszechny, a więc musi być spełniony przez każdy organ sądowy orzekający w ramach Unii Europejskiej. Zależność KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej nie jest przecież czynnikiem jednorazowym, który wystąpił jedynie przy powołaniu sędziów zasiadających w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Przeciwnie, jest to czynnik stały, który w sposób permanentny ciąży nad każdym powołaniem sędziowskim, dokonany przy udziale KRS, a tym samym powoduje poważne wątpliwości co do możliwości orzekania takich sędziów i wątpliwości co do mocy prawnej ich orzeczeń.

Wskazane powyżej oddziaływanie wyroku TSUE nakłada na organy państwa polskiego obowiązek zapewnienia, że wątpliwy status sędziów powołanych w następstwie działania zależnej od władzy ustawodawczej i wykonawczej KRS nie będzie negatywnie rzutował na ważność i skuteczność rozstrzygnięć sądowych, uzyskiwanych przez polskich obywateli i polskich przedsiębiorców. Postępowanie sądowe, trwające często kilka lat, musi kończyć się niepodważalnym rozstrzygnięciem, które – zgodnie z zasadą pewności prawa – pozwala stronom definitywnie zakończyć spór prawny i prowadzić dalszą swoją aktywność w zaufaniu do trwałości dokonanych przez sąd ustaleń. W obecnej sytuacji, po wydaniu wyroku przez Trybunał Sprawiedliwości oraz późniejszych orzeczeń przez Sąd Najwyższy, to zaufanie jest podważone. Każde z rozstrzygnięć wydanych przez kilkuset sędziów powołanych na wniosek KRS w aktualnym składzie może zostać w przyszłości prawnie zakwestionowane, ponieważ na podstawie interpretacji przedstawionej w wyroku TSUE podważony zostać może status sędziego to orzeczenie wydającego. Sytuacja tak dalece posuniętej niepewności prawnej jest niedopuszczalna, a na władzach Rzeczypospolitej ciąży obowiązek zaradzenia potencjalnemu chaosowi prawnemu. Obowiązek ten wynika między innymi z wyrażonej we wstępie do Konstytucji RP zasady sprawności działania władz publicznych – tylko organy sądowe mogące wydawać wiążące, niepodważalne orzeczenia, są sprawnymi instytucjami państwowymi, i tylko takie organy zapewniają jednostkom skuteczne środki prawne, wymagane przepisami prawa Unii Europejskiej.

Z powyższych względów proponowana ustawa ma na celu usunięcie przyczyn powodujących wątpliwości co do statusu sędziów powołanych na wniosek KRS, której status został zakwestionowany przez TSUE i Sąd Najwyższy. Zagwarantowanie KRS odpowiedniej niezależności od władz ustawodawczej i wykonawczej wymaga jej ponownego powołania w sposób, który nie będzie budził wątpliwości faktycznych i prawnych co do niezależności tego konstytucyjnego organu. Dlatego też proponowana ustawa przewiduje zakończenie kadencji obecnej KRS i wybranie nowej, według zasad zapewniających odpowiednią reprezentację środowiska sędziowskiego, niezależność oraz gwarancję właściwego funkcjonowania KRS, będącego jednym z kryteriów jej niezależności, wskazanym w wyroku TSUE. Właściwe funkcjonowanie KRS polegać ma w szczególności na efektywnym wykonywaniu jej konstytucyjnej funkcji, jaką zgodnie z art. 186 ust. 1 Konstytucji RP jest stanie na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, która to funkcja obecnie nie jest realizowana.

W następstwie przyjęcia proponowanych zmian nowo wybrana KRS będzie w stanie powoływać sędziów, których status nie będzie już budził wątpliwości w świetle wyroku TSUE. Jednocześnie, postanowienia proponowanej ustawy przewidują swoisty proces weryfikacji sędziów powołanych już przez obecną KRS. Proces ten pozwoli na uzdrowienie sytuacji w polskim wymiarze sprawiedliwości poprzez usunięcie jakichkolwiek wątpliwości co do statusu tych sędziów, a tym samym co do statusu wydawanych przez nich orzeczeń.

Wybór sędziów do rady sądownictwa powinien być dokonywany przez środowisko sędziowskie. Taki jest europejski standard. Należy tu przypomnieć treść opinii Rady Wykonawczej Europejskich Sieci Rad Sądownictwa (ENCJ) na temat projektów ustaw przedstawionych przez rząd polski, z dnia 30 stycznia 2017 r. Podkreśla ona, że „Europejska Sieć Rad Sądownictwa ma w tej materii jasne normy, które stanowią, iż mechanizm powoływania członków Rady wybieranych spośród sędziów musi być systemem, który wyklucza ingerencję władzy wykonawczej lub ustawodawczej”. Europejska Sieć Rad Sądownictwa podkreśla również, że mechanizm powoływania członków Rady wybieranych spośród sędziów musi „wykluczać ingerencję władzy wykonawczej lub ustawodawczej, a wybór sędziów powinien być dokonywany jedynie przez innych sędziów na zasadzie szerokiej reprezentacji odpowiednich sektorów władzy sądowniczej”.

Z kolei w opinii Komisji Weneckiej z 2015 r. na temat Bułgarii (CDL-AD(2015)022-e) wskazano, że „Komisja preferuje (...) systemy, w których istotna część lub większość

członków Rady Sądownictwa byłaby wybierana przez samą władzę sądowniczą. Aby zapewnić demokratyczny mandat Rady Sądownictwa, inni członkowie powinni być wybierani przez Parlament spośród osób o odpowiednich kwalifikacjach prawniczych”.

Wskazane zasady znajdują swoje odzwierciedlenie również w podstawowych zasadach niezależności sądów i niezawisłości sędziów zatwierdzonych przez Zgromadzenie Ogólne ONZ (rezolucje: 40/32 z dnia 29 listopada 1985 roku i 40/146 z dnia 13 grudnia 1985 roku) oraz zaleceniach Nr R(94) Komitetu Ministrów dla Państw Członkowskich Rady Europy dotyczących niezawisłości, sprawności i roli sędziów (przyjętych przez Komitet Ministrów w dniu 13 X 1994 roku na 516 posiedzeniu zastępców ministrów). Zgodnie z określonymi w tych dokumentach zasadami, wszystkie decyzje dotyczące kariery zawodowej sędziów powinny się opierać na obiektywnych kryteriach, a rekrutacji i awansowania sędziów powinno się dokonywać na podstawie ich osiągnięć z uwzględnieniem ich kwalifikacji, prawości, zdolności i sprawności.

Podobnie Europejska Karta Ustawowych Zasad dotyczących Sędziów w punkcie 1.3 stanowi: „W odniesieniu do każdej decyzji dotyczącej naboru, rekrutacji, nominacji, przebiegu kariery zawodowej czy zakończenia wykonywania zawodu przez sędziego, statut przewiduje udział organu, niezależnego od organów władzy wykonawczej i ustawodawczej, w którym co najmniej połowa zasiadających to sędziowie wybierani przez innych sędziów, zgodnie z zasadami zapewniającymi jak najszerszą reprezentację sędziów”.

4. Proponowane zmiany

4.1. Nowe regulacje w zakresie sposobu obsadzania Krajowej Rady Sądownictwa

Jednym z argumentów autorów zmiany ustroju KRS było twierdzenie, że w innych krajach podobne organy są kształtowane w różny sposób i nie zawsze zasiadają w nich lub mają większość osoby wskazane przez sędziów. Niemniej jeszcze bardziej istotne jest to, że polska Konstytucja przewiduje, że Sejm powołuje tylko czterech posłów, a Senat dwóch senatorów do KRS. Piętnastu członków ma być wybranych „spośród sędziów”. Konstytucja nie precyzuje „jak”, ale nie oznacza to, że dopuszcza zwiększenie liczby członków KRS wybieranych przez Sejm z 4 do 19. Niezależnie zatem od różnorodności rad sądownictwa za granicą, przesądzające są w tym przypadku postanowienia polskiej ustawy zasadniczej,

odczytywane w sposób gwarantujący im spójność systemową i zarazem z uwzględnieniem „ducha” wyrażonego m.in. w stenogramach z posiedzeń komisji konstytucyjnej.

Wobec tego w projekcie proponuje się, żeby 15 sędziów – członków KRS było wybieranych przez sędziów w powszechnych i tajnych wyborach. Każdy z uprawnionych będzie mógł uczestniczyć w wyborach w odpowiednim okręgu wyborczym, przypisanym do konkretnego rodzaju sądów. Sędziowie sądów rejonowych będą wybierać aż 8 członków (wszak stanowią oni większość wśród ponad 10 tysięcy polskich sędziów), sędziowie sądów okręgowych – 2 członków, a sędziowie pozostałych rodzajów sądów, tj. Sądu Najwyższego sądów apelacyjnych, sądów wojskowych (garnizonowych i okręgowych), wojewódzkich sądów administracyjnych oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego) – po jednym. Sędziowie sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych – ponieważ należą do pionu sądów powszechnych – będą mogli kandydować w jednym z trzech, dowolnie wybranych, okręgów (dla sądów rejonowych, okręgowych albo apelacyjnych). W konsekwencji sędziowie sądów rejonowych, jako uprawnieni do wyboru prawie połowy sędziowskich członków KRS, będą mogli wybrać nie tylko sędziów orzekających w sądach rejonowych, ale i sędziego sądu okręgowego lub apelacyjnego. Oczywiście może zdarzyć się też odwrotna sytuacja.

Taki sposób ustalenia składu jest pochodną wyważenia dwóch idei: jednej mówiącej, że w Krajowej Radzie Sądownictwa powinni znaleźć się sędziowie, którzy będą możliwie najlepiej reprezentować środowisko sędziowskie, oraz drugiej akcentującej, że do Rady powinni być wybierani sędziowie, którzy swoją wiedzą i umiejętnościami zagwarantują, że KRS – jako swego rodzaju komisja konkursowa – będzie w satysfakcjonujący sposób wykonywała zadanie sprawdzające się do oceny kandydatów do zawodu sędziego (czy też sędziów ubiegających się o „awans”). W tym drugim aspekcie chodzi przecież o gwarancję, że wyselekcjonowani przez Radę kandydaci będą wyróżniać się przymiotem niezawisłości.

W celu zminimalizowania wady wynikających z radykalnej zmiany składu Krajowej Rady Sądownictwa, która jako organ profesjonalny, powinna cechować się ciągłością myśli i doświadczenia, przyjęto koncepcję, iż członkowie KRS będą wybierani na indywidualne kadencje. Notabene zasada wspólnej kadencji, wykreowana – niejako na zamówienie – rozstrzygnięciem Trybunału Konstytucyjnego, nie znajduje wsparcia ani w treści samego art. 187 ust. 3 Konstytucji, ani też w regulacjach innych przepisów ustawy zasadniczej, które wprowadzają kadencyjność organów (ich członków). Pozostaje też w sprzeczności z dotychczasową tradycją ustrojową.

By otworzyć wybory, w granicach dopuszczalnych w świetle Konstytucji, proponuje się, przyznanie możliwości zgłaszania kandydatów na owe 15 miejsc w KRS nie tylko samym sędziom, ale także obywatelom posiadającym prawo głosowania w wyborach do Sejmu, o ile tylko zbiorą pod dana kandydaturą co najmniej 2000 podpisów. Liczba ta jest równa liczbie podpisów niezbędnych do zgłoszenia kandydata na senatora w każdym ze 100 okręgów wyborczych. W wyborach do Sejmu pod wieloosobową listą kandydatów potrzeba 5000 podpisów w każdym z 41 okręgów (a w istocie w 21 okręgach, bo jeśli w tyłu partia podpisy zbierze, w pozostałych okręgach jest ze zbierania podpisów zwolniona). Te wielkości winny stanowić punkt odniesienia do rozwiązania przyjętego w projektowanej ustawie, ale zarazem istotne jest by wybór określonego „pułapu” nie ograniczył zbyt mocno partycypacji społeczeństwa obywatelskiego w obsadzaniu sędziowskich mandatów w KRS. Należy przy tym mieć na uwadze dodatkowo, że zbieranie podpisów pod kandydaturami sędziów ubiegających się o członkostwo w KRS nie będzie tak proste, jak zbieranie podpisów w wyborach parlamentarnych, bo osób mogących być kandydatami jest jedynie 10 tysięcy, a nie dziesiątki milionów (trochę mniej w przypadku Senatu).

W projekcie zaproponowano ponadto, aby wybory członków KRS mogły odbywać się w formie elektronicznej. Zdecydują o tym jednak Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego lub Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, którym powierzono zarządzanie wyborów. Na marginesie można wspomnieć, że przeprowadzone w 2019 r. wybory do organu, jakim jest Rada Doskonałości Naukowej, kontrolująca nadawanie w Polsce stopni i tytułów naukowych, przy 29 tysiącach głosujących (profesorach i doktorach habilitowanych), 500 kandydujących i 141 obsadzanych miejscach oraz przy bardziej skomplikowanym systemie wyborczym, udowodniły, iż tego typu wybory można z powodzeniem przeprowadzać.

4.2. Rada Społeczna przy Krajowej Radzie Sądownictwa

Nowością normatywną przewidzianą w projekcie jest powołanie Rady Społecznej, która zadaniem byłoby opiniowanie kandydatów na sędziów, zanim KRS wskaże któregoś z nich Prezydentowi RP. Ponieważ Rada Społeczna nie jest przewidziana w Konstytucji, jako organ właściwy w sprawie obsadzania stanowisk sędziowskich, jej głos może mieć co najwyżej charakter pomocniczy. To KRS będzie ostatecznie ważyć argumenty na rzecz konkretnych kandydatów na sędziów, biorąc pod uwagę nie tylko ich wiedzę i umiejętności, lecz także stanowisko strony społecznej (wyborów sędziów przez obywateli polska Konstytucja nie

przewiduje). KRS będzie mogła zapoznać się z opinią Rady Społecznej w innych sprawach, na przykład te temat kryteriów i mechanizmu oceny kandydatów na sędziów.

4.3. Ustrój Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego

Najistotniejszą zmianą dotyczącą Sądu Najwyższego jest likwidacja Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Celem utworzenia tej Izby było odebranie możliwości prowadzenia postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów niezależnym sądom i przyznanie tego uprawnienia scentralizowanemu organowi w pełni podporządkowanemu, ze względu na sposób i okoliczności jej powołania, Ministrowi Sprawiedliwości. Towarzyszył temu też mechanizm podporządkowania wymienionemu organowi rzeczników dyscyplinarnych. Cały ten mechanizm był ukierunkowany, jeśli nie na dyscyplinowanie sędziów, to przynajmniej na wywołanie efektu mrozącego i tym samym ograniczenie niezawisłości sędziowskiej.

Kolejną zmianą jest zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Okoliczności jej powołania i jej skład pozbawiają tę izbę prawnej i społecznej legitymizacji. Rozpatrywanie spraw publicznych, głównie stwierdzanie ważności wyborów, powróci do orzekającej przez wiele lat w tych sprawach Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych. Skargi nadzwyczajne będą z kolei rozpatrywane przez właściwe izby.

Proponuje się też, by podobnie, jak w przypadku innych centralnych konstytucyjnych organów państwa (izb parlamentu, Rady Ministrów, Trybunału Konstytucyjnego), Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny samodzielnie ustalały swoją wewnętrzną organizację. Rozwiązanie takie bardziej odpowiada polskiej tradycji demokratycznej, tj. II Rzeczypospolitej przed zamachem majowego oraz III Rzeczypospolitej do 2018 r. (ustalenie treści regulaminu przez władzę wykonawczą zostało wprowadzone w 1928 r. i było kontynuowane w okresie Polski Ludowej).

4.4. Uniezależnienie postępowań dyscyplinarnych od Ministra Sprawiedliwości

W zakresie postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów, projektowana ustawa zakłada przeniesienie uprawnień Ministra Sprawiedliwości do wyznaczania składów sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych oraz sądów dyscyplinarnych przy wojskowych sądach okręgowych, na Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa). Podobnie Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz dwóch jego Zastępców i analogicznie – takie same organy właściwe

według ustroju sądów wojskowych, będzie wyznaczał Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, a nie Minister Sprawiedliwości.

W projekcie zaproponowano zdecentralizowany model postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów, przy czym wszelkie zmiany w tym zakresie muszą być postrzegane wyłącznie jako rozwiązania tymczasowe, podyktowane koniecznością maksymalnej realizacji standardów niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Nie zmienia to więc konkluzji, że postępowania dyscyplinarne powinny zostać w sposób gruntowny zreformowane.

4.5. Status sędziego

W ustawach o poszczególnych rodzajach sądów proponuje się usunięcie swego rodzaju „definicji” odnoszących się do sędziów, które są niezgodne z art. 179 Konstytucji. Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw dotychczasowe regulacje stwierdzające, że „[s]ędziów (...) do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa” (tak np. art. 55 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym przed 14 lutego 2020 r.), zostały zastąpione przepisami, z których wynika, że „[s]ędzią sądu powszechnego jest osoba powołana na to stanowisko przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, która złożyła ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej”. Zamierzeniem, które stałą za opisywanymi modyfikacjami, było wyeliminowanie z przestrzeni publicznej zarzutów co do tego, że niektórzy sędziowie zostali powołani na stanowiska na wniosek wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa. Należy jednak pamiętać, że Konstytucja RP nie pozostawia żadnych wątpliwości, iż do powołania sędziego niezbędne jest współdziałanie dwóch organów: Prezydenta RP oraz Krajowej Rady Sądownictwa, przy czym bez impulsu ze strony tego drugiego organu Prezydent RP nie może skorzystać ze swej prerogatywy. Co jeszcze bardziej istotne – wbrew intencjom autorów tej nowej formuły pomijającej jeden z elementów, o których mowa w art. 179 Konstytucji, status osób powołanych z pominięciem wniosku legalnie obsadzonej KRS nadal może być kwestionowany przed każdym sądem w Polsce lub innym kraju Unii Europejskiej, będącej nie tylko wspólnotą wartości i interesów, lecz także wspólnotą prawa.

W związku z tym w projektowanej ustawie zaproponowano usunięcie owych quasi-definicji, jak również usunięcie innych – wprowadzonych tą samą nowelą – przepisów

mających „zalegalizować” wadliwe powołania sędziów, przewidujących zakaz prowadzenia przez sądy tego rodzaju ustaleń i kary dyscyplinarne za takie próby.

4.6. Walidacja powołań sędziów dokonanych z udziałem nieprawidłowo obsadzonej Krajowej Rady Sądownictwa

Kolejnym, niezwykle istotnym, elementem projektu ustawy jest przesądzenie statusu osób powołanych przez Prezydenta na sędziów z pominięciem wniosku Krajowej Rady Sądownictwa obsadzonej zgodnie z Konstytucją.

Jak wiadomo, TSUE zanegował prawo wydawania wyroków przez sędziów powołanych w tym trybie do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Ich powołania bowiem, jako pierwsze stanęły na wokandzie Trybunału. Działalność Izby Dyscyplinarnej, na skutek wadliwych zmian legislacyjnych i wadliwych powołań została sparaliżowana. Wkrótce może to czekać sądy powszechne. Niezbędna jest pilna interwencja ustawodawcy, na co wskazywał również Sąd Najwyższy w uchwale trzech izb: Izby Cywilnej, Izby Karnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, podjętej w dniu 23 stycznia 2020 r.

Możliwe były tu dwie opcje. Po pierwsze, z racji na wadliwość ich powołania można było przyjąć, że nie są oni sędziami od samego początku. W takim przypadku należałoby też przyjąć, że wyroki wydane z ich udziałem są nieważne (nie istnieją). Społeczne i prawne skutki takiego rozwiązania mogłyby być jednak bardzo dotkliwe. Po drugie, możliwe jest pozostawienie w mocy skutków niekonstytucyjnych działań podjętych w ramach obsady stanowisk sędziowskich i podjęcie jedynie próby uporządkowania trybu obsady stanowisk sędziowskich w przyszłości. Aczkolwiek – przy przyjęciu tego drugiego podejścia – nie wolno abstrahować od tego, że skład KRS został zmieniony w 2018 r. głównie po to, by władza wykonawcza zyskała decydujący wpływ na powołania sędziowskie. Pozostaje też sfera faktów ujawniona i dobrze udokumentowana przez organizacje pozarządowe oraz prasę. Chodzi o to, że od 2018 r. do sądów, w tym zwłaszcza sądów wyższych instancji, trafiały w rzeczywistości również osoby, które ze względu na wiedzę, umiejętności, zaangażowanie polityczne, a niekiedy także kulturę osobistą, nie powinny się tam znaleźć. Stąd, w projekcie zaproponowano rozwiązanie bazujące na podejściu drugim, niemniej nieco zmodyfikowane, zapewniające jednocześnie bezpieczeństwo prawne obywatelom i gwarantujące, że urzędu sędziego nie będą sprawowały osoby, które zostały powołane w takich okolicznościach, iż

uzasadniania staje się obawa o to, czy obywatel będzie miał dostęp do niezależnego i bezstronnego sądu.

Proponuje się ponowne rozpatrzenie przez legalnie obsadzoną Krajową Radę Sądownictwa (w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy) wszystkich spraw dotyczący powołania sędziów, w których decyzje podjął organ obsadzony niezgodnie z Konstytucją. Jeżeli KRS w nowym składzie stwierdzi, że dana sprawa indywidualna została rozstrzygnięta z naruszeniem zasad niezależności sądów i niezawisłości sędziów, będzie to stanowiło podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz wystąpienia do sądu dyscyplinarnego z wnioskiem o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej i wymierzenie kary złożenia z urzędu. Mechanizm ten pozwoli wyselekcjonować te nominacje sędziowskie, które zostały dokonane pod wpływem czy chociażby ku zadowoleniu czynników politycznych.

4.7. Status prawy orzeczeń wydanych przez wadliwie obsadzone sądy

Orzeczenia wydane przez sądy, w składzie których uczestniczył sędzia Sądu Najwyższego orzekający w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, uznaje się nieważne (z mocy prawa). Natomiast orzeczenia wydane przez sędziów innych izb Sądu Najwyższego lub sędziów innych sądów, powołanych wadliwie, pozostaną w mocy. Jednak dla zadośćuczynienia standardom sformułowanym m.in. we wspomnianym już wyroku Wielkiej Izby ETPC w tzw. sprawie islandzkiej, okoliczność, że orzeczenie zostało wydane przez sąd, w składzie którego uczestniczył sędzia albo asesor sądowy, powołany w wadliwy sposób będzie mogła stanowić podstawę do wniesienia środka zaskarżenia, a także wniosku albo skargi o wznowienie postępowania. Wniosek albo skargę o wznowienie postępowania opartą na powyższej podstawie, będzie można wnieść w terminie roku od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy. Uwzględnienie takich środków z wyżej przedstawionych powodów da stronie skarżącej prawo do odzyskania od Skarbu Państwa poniesionych kosztów postępowania.

4.8. Przepisy przejściowe i dostosowujące oraz przepis końcowy

Oprócz przepisów o zniesieniu, utworzeniu lub przekształceniu organów, izb lub funkcji, czyli:

- 1) zniesienia dwóch izb w Sądzie Najwyższym,

- 2) przekształcenie Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego w Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego,
- 3) utworzenie Rady Społecznej przy KRS

- w grupie przepisów od art. 19 do art. 20 znalazły się przepisy uwzględniające konsekwencje zmian przedstawionych w poprzednich fragmentach uzasadnienia na gruncie innych ustaw.

Ustawa ma wejść w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, przy czym przepisy zawieszające postępowania w sprawach indywidualnych toczące się przed Krajową Radą Sądownictwa oraz przewidujące zniesienie pozbawionych legitymizacji dwóch izb Sądu Najwyższego weszłyby w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

5. Konsultacje

Opinie nadesłane w ramach konsultacji oraz zestawienie uwag zgłoszonych do projektu w trakcie wysłuchania publicznego zostały zamieszczone na senackiej stronie internetowej. Wyniki konsultacji zostały przedstawione ponadto w Ocenie Skutków Regulacji.

6. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

<p>Tytuł projektu: <i>ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw</i></p> <p>Przedstawiciel wnioskodawcy: Marszałek Gabriela Morawska-Stanecka</p> <p>Osoby odpowiedzialne za projekt w Biurze Legislacyjnym: Katarzyna Konieczko, wicedyrektor, tel. 22 694 9011 Marek Jarentowski, ekspert ds. legislacji, tel. 22 694 9338 Marian Fałek, ekspert ds. OSR, tel. 22 694 9364</p>	<p>Data sporządzenia: 16.02.2021 r.</p> <p>Źródło: inicjatywa ustawodawcza senatorów</p> <p>Nr druku: 50, 50 S</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Zmiany w polskim wymiarze sprawiedliwości, przeprowadzane od 2016 r., nie przyczyniły się do zwiększenia jego efektywności. Wręcz przeciwnie – badania pokazują, że średni czas oczekiwania na rozstrzygnięcie sądowe uległ wydłużeniu¹. Niemniej problemem jest nie tylko długotrwałość postępowań sądowych. W rzeczywistości bowiem jeszcze większy niepokój wywołuje pogłębiający się kryzys konstytucyjny i ściśle z nim powiązany chaos prawny oraz ryzyko nieuznawania orzeczeń polskich sądów przez sądy państw członkowskich UE.

Na to wszystko nakłada się coraz mniejsze zaufanie, jakim polskie społeczeństwo darzy sądy. Jak wynika z badań opinii publicznej, poziom niezależności sądów i niezawisłości sędziów jest niski, a w ostatnich latach stale się pogarsza. W 2019 r. jedynie 34 % ogółu społeczeństwa (wśród przedsiębiorców zaledwie 27 %) postrzegало niezależność sądów jako „dobrą lub bardzo dobrą”². Zarazem jako przyczynę braku niezależności sądów i niezawisłości sędziów najczęściej wskazywano ingerencję lub presję ze strony rządu oraz polityków³.

Do takiej oceny wydatnie przyczyniła się nowelizacja *ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa* oraz uchwaleniem *ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym*. Wprowadzony *ustawą z dnia 8 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa* mechanizm wyboru sędziowskich członków Rady doprowadził do jej znaczącego upolitycznienia (w istocie aż 23 na 25 członków wybieranych jest przez czynniki polityczne). Co więcej – ujawnione nieprawidłowości polegające na wyborze sędziego, który nie dysponował poparciem wymaganym przez ustawę, a także bardzo wąski krąg osób, których podpisy znalazły się na listach poparcia kandydatów, pozbawiły Krajową Radę Sądownictwa jakiegokolwiek legitymizacji. Ten stan faktyczny, jak również brak działań ze strony Rady w obronie niezależności sądów i niezawisłości sędziów (nie wyłączając braku adekwatnej reakcji na ujawnione przez media zorganizowane akcje szkalowania sędziów) jeszcze bardziej spotęgował wątpliwości natury konstytucyjnej zgłaszane wobec nowego modelu wyboru sędziów do KRS. Podkreślenia wymaga przy tym to, że zgłaszanych w doktrynie zastrzeżeń odnośnie do naruszenia art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji nie usunęło orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wydane w sprawie K 12/18, zwłaszcza z uwagi na pozorność wniosku inicjującego kontrolę konstytucyjności, złożonego przez samą KRS, oraz zarzuty co do prawidłowości składu Trybunału, który rozstrzygnął o zgodności art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa z ustawą zasadniczą.

Równie kontrowersyjne okazały się zmiany dokonane mocą *ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym*. Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2019 r. (C-619/18) Trybunał Sprawiedliwości UE stwierdził uchybienie przez państwo polskie zobowiązaniom wynikającym z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w związku z regulacjami określającymi wiek przechodzenia sędziów Sądu Najwyższego w stan spoczynku. Z kolei utworzenie Izby Dyscyplinarnej w strukturze Sądu Najwyższego i powierzenie jej kompetencji m.in. w zakresie rozpatrywania odwołań w sprawach dotyczących stosunku służbowego sędziów Sądu Najwyższego oraz sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego było bezpośrednią przyczyną przedstawienia TSUE trzech pytań prejudycjalnych artykułujących wątpliwości odnośnie do tego, czy Izba Dyscyplinarna spełnia warunki, od których zależy uznanie jej za sąd w rozumieniu prawa europejskiego (C-585/18, C-624/18, C-625/18). W dniu 19 listopada 2019 r. zapadł w tej sprawie wyrok, w którego motywach Trybunał Sprawiedliwości UE dokonał wykładni przepisów prawa europejskiego i jednocześnie określił kryteria, jakie powinien spełniać niezawisły i bezstronny sąd. Ocenę spełnienia tych kryteriów przez Izbę Dyscyplinarną SN uzależniono od odpowiedzi na kilka pytań, w tym na pytania związane z kondycją i sposobem funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa. Dysponując tymi wskazówkami, w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r. Sąd Najwyższy wywiódł, iż KRS w składzie ukształtowanym na podstawie art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa nie jest organem bezstronnym i niezależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W konsekwencji Sąd Najwyższy stwierdził również, że Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu prawa UE, a przez to nie czyni też zadość wymogom płynącym z art. 45 ust. 1

¹ Dane zawarte w opracowaniu NIK – Informacji o wynikach kontroli pt. „Realizacja projektów informatycznych mających na celu usprawnienie wymiaru sprawiedliwości”, opubl. 15.01.2021 r. (str. 12).

² Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE 2020, wykresy 44-47. Postrzegany poziom niezależności sądów i niezawisłości sędziów dzieli się na następujące kategorie: bardzo niski (mniej niż 30 % respondentów postrzega niezależność sądów i niezawisłości sędziów jako dość dobrą lub bardzo dobrą); niski (30-39 %), średni (40-59 %), wysoki (60-75 %) i bardzo wysoki (powyżej 75 %).

³ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE 2020, wykresy 45 i 47.

Do analogicznych konstatacji doszedł także Sąd Najwyższy orzekający w składzie trzech izb: Izby Cywilnej, Izby Karnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (uchwała z dnia 23 stycznia 2020 r., BSAI-4110-1/20), z tym że wypowiedź ta miała na celu głównie rozstrzygnięcie wątpliwości pojawiających się w obrocie prawnym, dotyczących statusu sędziów powołanych na wniosek KRS, w której składzie uczestniczyli sędziowie wybrani przez Sejm, oraz mocy wiążącej wydawanych przez nich orzeczeń.

Uchwała ta spotkała się ze skrajnie różnymi reakcjami. Z jednej strony, sądy zaczęły oceniać legitymację (przymiot niezawisłości) sędziów powołanych w procedurze z udziałem wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa. Z drugiej natomiast – Trybunał Konstytucyjny, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, orzekł, że uchwała ta jest niezgodna z kilkoma wzorcami konstytucyjnymi, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (orzeczenie z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20). Sytuacji tej nie naprawiła, a raczej jeszcze bardziej ją skomplikowała, ustawa z dnia 20 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, która zakazała – pod rygorem odpowiedzialności dyscyplinarnej – badania kwestii związanych z inwestyturą przyznawaną poszczególnym sędziom na skutek aktu powołania wydawanego przez Prezydenta RP.

Nie da się ponadto pominąć faktu, że na rozstrzygnięcie przed Trybunałem Sprawiedliwości oczekują kolejne sprawy związane ze zmianami dokonanymi w polskim wymiarze sprawiedliwości, w tym sprawa wszczęta skargą Komisji Europejskiej przeciwko Polsce (C-791/19 R), w której zostało wydane postanowienie z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środka tymczasowego w postaci zawieszenia działalności Izby Dyscyplinarnej SN. Poza tym kilkanaście postępowań przeciwko państwu polskiemu toczy się również przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.

Opisane zdarzenia pokazują, że w Polsce może w praktyce dojść do dualizmu prawnego, który jest groźny już sam w sobie, gdyż stawia pod znakiem zapytania praworządność i jednocześnie podważa zaufanie do państwa i stanowionego przez nie prawa, a do tego uderza przede wszystkim w jednostki, które doznają przeszkód w realizowaniu prawa do sądu poręczonego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych (w związku z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej) i powołany wyżej art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt.

W celu rozwiązania opisanych problemów proponuje się projekt *ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw*, w którym przewiduje się w szczególności:

- zastąpienie aktualnego modelu wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądowniczej przez Sejm (uchylenie art. 9a ustawy o KRS), modelem opartym na zasadzie wyborów bezpośrednich i powszechnych wśród sędziów,
- zagwarantowanie organom spoza środowiska sędziowskiego oraz obywatelom możliwości zgłaszania kandydatów na członków KRS oraz ustanowienie przy Radzie nowego ciała opiniodawczego, tj. Rady Społecznej, dla większego włączenia przedstawicieli innych zawodów (w tym prawniczych) oraz społeczeństwa obywatelskiego w proces obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich,
- wyeliminowanie z ustaw regulujących ustrój Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów wojskowych oraz sądów administracyjnych definicji pozostających w sprzeczności z brzmieniem art. 179 Konstytucji RP oraz rozwiązań ingerujących w kluczowe zadanie sądów, jakim jest dbałość o wymierzanie sprawiedliwości w sposób niezależny i niezawisły,
- uniezależnienie postępowań dyscyplinarnych od wpływu organów usytuowanych w obrębie władzy wykonawczej, tzn. Ministra Sprawiedliwości i Prezydenta RP (zniesienie instytucji specjalnych rzeczników dyscyplinarnych, powierzenie kompetencji w zakresie powoływania sędziów sądów dyscyplinarnych oraz najważniejszych rzeczników Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego),
- uniezależnienie Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego od Prezydenta RP w sferze związanej z wewnętrzną organizacją tych sądów (przeniesienie kompetencji dotyczącej uchwalania regulaminu na zgromadzenia sędziów),
- wygaszenie mandatów członków Krajowej Rady Sądownictwa wybranych na podstawie art. 9a ust. 1 nowelizowanej ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa,
- wprowadzenie mechanizmu weryfikacji sędziów wszystkich pionów sądownictwa oraz asesorów sądowych w sądach administracyjnych, powołanych na wniosek KRS, w składzie której byli sędziowie wybrani przez Sejm (weryfikacja taka zostanie przeprowadzona przez KRS w nowym składzie w terminie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy, ale ostatecznie o złożeniu z urzędu sędziego lub asesora, w którego procesie nominacyjnym naruszono zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów, będzie decydował sąd dyscyplinarny),
- zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego,
- nieważność orzeczeń, w wydaniu których brali udział sędziowie orzekający w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, oraz utrzymanie w mocy pozostałych rozstrzygnięć wydanych przez sędziów powołanych na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym w art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, z tym zastrzeżeniem, że te ostatnie będą mogły zostać z tego powodu wzruszone.

Oczekuje się, że efektem wdrożenia projektowanej ustawy będzie, po pierwsze, przywrócenie porządku konstytucyjnego w zakresie wyboru członków KRS będących sędziami (w efekcie – przywrócenie Radzie cech organu niezależnego, który jest w stanie wypełniać zadanie, o którym mowa w art. 186 ust. 1 Konstytucji), a po drugie, zapewnienie na gruncie ustaw ustrojowych dotyczących wymiaru sprawiedliwości warunków niezbędnych do urzeczywistnienia gwarancji prawa do sądu. Tym samym stan prawny zostanie dostosowany do wymogów sformułowanych w najnowszym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁴. W dalszej perspektywie następstwem wprowadzenia projektowanych zmian powinna być odbudowa społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości i jego funkcjonariuszy.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W przeważającej części krajów członkowskich UE funkcjonują organy (rady), które cieszą się niezależnością od władz wykonawczej i ustawodawczej bądź też korzystają z daleko posuniętej autonomii. Ich podstawową rolą jest zapewnianie koniecznego wsparcia dla władzy sądowniczej w zakresie sprawowania niezależnego wymiaru sprawiedliwości⁵. Z kolei zgodnie z zaleceniem Komitetu Ministrów Rady Europy z 2010 r., w przypadku ustanowienia rady sądownictwa powinna ona być złożona „co najmniej w połowie z sędziów wybranych przez ich przedstawicieli spośród sędziów wszystkich szczebli i z poszanowaniem zasady pluralizmu wewnątrz wymiaru sprawiedliwości” (zalecenie CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów, pkt 27).

W kontekście wpływu orzecznictwa TSUE na przepisy krajowe wypada natomiast odnotować, że w razie wydania przez Trybunał orzeczenia, z którego wynika konieczność dostosowania ustawodawstwa wewnętrznego, dane państwo jest obowiązane podjąć stosowne działania legislacyjne. Wynika to m.in. z zasady lojalnej współpracy wyrażonej w art. 4 ust. 3 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej („Państwa Członkowskie podejmują wszelkie środki ogólne lub szczególne właściwe dla zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z Traktatów lub aktów instytucji Unii”).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt.

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Krajowa Rada Sądownictwa	25 członków, w tym 15 wybieranych członków będących sędziami	ustawa	<ul style="list-style-type: none"> wygaszenie mandatów sędziów, którzy zostali wybrani przez Sejm (15), z dniem ogłoszenia, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, wyników wyborów do Rady zawieszenie postępowań w sprawach indywidualnych toczących się przed Radą obowiązek ponownego rozpatrzenia spraw indywidualnych (innych niż dot. powołania na stanowisko sędziego albo asesora sądowego jedynie na wniosek zgłoszony przez zainteresowanego) przez Radę w nowym składzie obowiązek określenia, w drodze uchwały, formy i porządku wysłuchania publicznego obowiązek wyrażania opinii w przedmiocie powierzenia danemu sędziemu przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego obowiązków sędziego dyscyplinarnego przy wojskowym sądzie okręgowym albo sędzie apelacyjnym
sędziowie	Sąd Najwyższy – 110 sądy powszechne: – apelacyjne – 426 – okręgowe – 2 515 – rejonowe – 6 356 sądy wojskowe – <i>brak danych</i>	GUS <i>Rocznik Statystyczny</i> 2019 r.	<ul style="list-style-type: none"> prawo kandydowania na członka KRS, z wyjątkiem sędziów delegowanych aktualnie lub w okresie 3 lat poprzedzających ogłoszenie wyborów do pełnienia czynności poza strukturą sądownictwa prawo zgłoszenia, przez odpowiednio liczną grupę, kandydata na członka KRS wybór nowych członków KRS prawo żądania od organu zarządzającego

⁴ Zob. wyrok Wielkiej Izby ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18).

⁵ Organy spełniające te kryteria są zrzeszone w Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (European Network of Councils for the Judiciary – ENCJ). Aktualnie ENCJ liczy 22 członków (3 rady działające w Wielkiej Brytanii od 10.06.2020 r. mają w ENCJ status obserwatorów). Do Sieci należy także KRS, przy czym decyzją Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z 17.09.2018 r. polska Rada została zawieszona w prawach członka – <https://www.ency.eu/members>

	sądy administracyjne: – Naczelny Sąd Administracyjny – 104 – wojewódzkie sądy administracyjne – 475		wybory udostępnienia dokumentów związanych z wyborami <ul style="list-style-type: none"> • prawo wniesienia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyboru członka Rady w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów
– Rzecznik Praw Obywatelskich – Naczelna Rada Adwokacka – Krajowa Rada Radców Prawnych – Krajowa Rada Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym – organy uczelni uprawnione do nadawania stopni naukowych w zakresie nauk prawnych – grupa co najmniej 2 000 obywateli			prawo zgłoszenia kandydata na członka KRS
obywatele			możliwość zadawania pytań w trakcie wysłuchania publicznego sędziów ubiegających się o wybór do KRS
organ zarządzający wybory – Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego			<ul style="list-style-type: none"> • obowiązek zarządzenia wyborów na członków KRS i dokonywania określonych czynności związanych procesem wyborczym, w tym weryfikacji zgłoszeń kandydatów i powołania komisji wyborczych • obowiązek zorganizowania pierwszego publicznego wysłuchania kandydatów na członków KRS • obowiązek zaopiniowania projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości dot. wyborów członków KRS
Państwowa Komisja Wyborcza			obowiązek weryfikowania, na wniosek organu zarządzającego wybory, list poparcia kandydatów na członków KRS zgłoszonych przez obywateli
Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa			obowiązek organizowania, w porozumieniu z organem zarządzającym wybory, publicznego wysłuchania kandydatów na członków KRS
prezesi sądów			obowiązki związane z przeprowadzeniem wyborów na członków KRS, tj.: <ul style="list-style-type: none"> • informowania organu zarządzającego wybory o aktualnej liczbie sędziów danego sądu • powołania komisji skrutacyjnych składających się przynajmniej z 3 sędziów w przypadku wyborów przeprowadzanych w formie głosowania za pomocą kart wyborczych • zapewnienia prawidłowego przebiegu głosowania
Minister Sprawiedliwości			obowiązek wydania, po zasięgnięciu opinii Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, rozporządzenia określającego: <ul style="list-style-type: none"> • sposób przeprowadzenia wyborów w formie głosowania za pomocą kart wyborczych oraz głosowania elektronicznego • wzory listy poparcia kandydatów, kart do głosowania, listy uprawnionych do głosowania, protokołów wyborczych oraz obwieszczenia o wyniku wyborów
Sąd Najwyższy			rozpatrywanie protestów wyborczych w ciągu 30 dni po upływie terminu do ich wnoszenia
– Naczelna Rada Adwokacka – Krajowa Rada Radców Prawnych – Krajowa Rada Notarialna – Rada Główna Nauki i Szkolnictwa			wskazanie składu Rady Społecznej przy KRS (każda z instytucji lub organów jedną osobę, a Prezydent RP – trzech przedstawicieli organizacji pozarządowych)

Wyższego – Rzecznik Praw Obywatelskich – Krajowa Rada Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym – Prezydent RP			
Biuro Rady			obowiązek zapewnienia obsługi administracyjnej Rady Społecznej
pracownicy Biura Krajowej Rady Sądownictwa			prawa i obowiązki określone w przepisach ustawy o pracownikach urzędów państwowych
sędziowie i prokuratorzy			nowa materialnoprawna podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej
kandydaci na sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów wojskowych i sądów administracyjnych oraz asesorów sądowych; sędziowie, którzy wyrazili wolę dalszego zajmowania stanowiska mimo osiągnięcia wieku decydującego o przejściu w stan spoczynku sędziowie, którzy zgłosili wniosek o przeniesienie w stan spoczynku lub wobec których wniosek taki zgłosił uprawniony organ; sędziowie w stanie spoczynku, którzy złożyli wniosek dot. powrotu do czynnej służby; sędzia lub asesor sądowy, który odwołał się od nowego zakresu obowiązków			postępowanie w sprawie indywidualnej podlega zawieszeniu do czasu wyboru nowych członków KRS
sędziowie Sądu Najwyższego, sądu powszechnego, sądu administracyjnego, sądu wojskowego oraz asesory sądowi w sądach administracyjnych, powołani na wniosek KRS, w skład której wchodził sędziowie wybrani przez Sejm	783	Informacja zamieszczona na stronie internetowej Prezydenta RP ⁶ wg stanu na dzień 15 lutego 2021 roku	<ul style="list-style-type: none"> weryfikacja przez KRS w nowym składzie poprzedniego postępowania konkursowego w terminie 2 lat od wejścia w życie ustawy w przypadku stwierdzenia, że przy rozstrzygnięciu poprzedniego konkursu naruszono zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów, skierowanie wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i złożenie sędziego z urzędu
strony postępowań, w których zapadły orzeczenia z udziałem sędziów/asesorów sądowych powołanych na wniosek KRS, w skład której wchodził sędziowie wybrani przez Sejm			prawo do wniesienia środka zaskarżenia, skargi lub wniosku o wznowienie postępowania
Izba Dyscyplinarna oraz Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego	13 sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej 17 sędziów orzekających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (4 sekretariaty i	informacja zamieszczona na stronie internetowej Sądu Najwyższego	zniesienie obu izb

⁶ Źródło: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/statystyki/statystyki-sedziowskie/>

	Kancelaria ID SN; 2 sekretariaty IKNiSP)		
Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego			<ul style="list-style-type: none"> przekształcenie w Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych przekształcenie stosunku służbowego sędziów
Prezes, sędziowie ww. izby			
ławnicy Sądu Najwyższego			ograniczenie kompetencji do orzekania wyłącznie do spraw zainicjowanych skargą nadzwyczajną
Izba Cywilna, Izba Karna lub Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (po przekształceniu: Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych) Sądu Najwyższego			prowadzenie wszczętych i niezakończonych sprawy należących do właściwości Izby Dyscyplinarnej lub Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
sądy dyscyplinarne działające na podstawie przepisów regulujących ustrój poszczególnych pionów sądownictwa oraz ustrój prokuratury			prowadzenie spraw związanych m.in. z przymusowym przeniesieniem sędziego oraz uchynieniem immunitetu sędziego, asesora sądowego, prokuratora lub asesora prokuratury
Prezydent RP			<ul style="list-style-type: none"> ustala, w drodze rozporządzenia, liczbę stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym, w tym liczbę Prezesów Sądu Najwyższego ustala, w drodze rozporządzenia, liczbę stanowisk sędziowskich w Naczelnym Sądzie Administracyjnym, w tym liczbę wiceprezesów tego sądu
Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego			<ul style="list-style-type: none"> opiniuje projekt rozporządzenia Prezydenta RP ws. liczby stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym uchwala regulamin Sądu Najwyższego określający wewnętrzną organizację Sądu Najwyższego, szczegółowy podział spraw między izby oraz zasady wewnętrznego postępowania
Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego			<ul style="list-style-type: none"> opiniuje projekt rozporządzenia Prezydenta RP ws. liczby stanowisk sędziowskich w Naczelnym Sądzie Administracyjnym uchwala regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego określający wewnętrzną organizację Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz zasady wewnętrznego postępowania
Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego			<ul style="list-style-type: none"> po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa powierza sędziemu obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego przy wojskowym sądzie okręgowym albo sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym może zdecydować o dalszym sprawowaniu przez danego sędziego obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego albo Rzecznika (Zastępcy) Dyscyplinarnego
Minister Sprawiedliwości/ Prezydent RP			utrata kompetencji do wyznaczania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości/ Nadzwyczajnego Rzecznika Dyscyplinarnego do prowadzenia konkretnej sprawy
sędziowie sądów dyscyplinarnych przy wojskowych sądach okręgowych i sądach apelacyjnych			wygaszenie kadencji z upływem 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem odmiennej decyzji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
Rzecznik Dyscyplinarny Sądów Wojskowych Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Wojskowych			wygaszenie kadencji z upływem 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem odmiennej decyzji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów			

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji.

W dniu 21 stycznia 2020 r. projekt został przesłany w ramach konsultacji następującym podmiotom: Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Krajowej Radzie Sądownictwa, Ministrowi Sprawiedliwości, Pierwszemu Zastępcy Prokuratora Generalnego – Prokuratorowi Krajowemu, Sądowi Najwyższemu, Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu, Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesowi Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszeniu Sędziów THEMIS, Stowarzyszenia Prokuratorów „Lex super omnia”, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych, Krajowej Radzie Notarialnej, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich, Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polskiej Akademii Nauk, Ministrowi Spraw Zagranicznych. Termin nadsyłania opinii wyznaczono na dzień 20 lutego 2020 r.

Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przesłała pismo, w którym stwierdzono, że rola Prezydenta RP w procesie ustawodawczym determinowana jest treścią przepisów art. 122 ustawy zasadniczej, przy czym dotyczą one ustawy uchwalonej przez parlament i przekazanej do podpisu przez Marszałka Sejmu. Żaden przepis rangi ustawowej czy też przepis prawa unijnego nie obliuguje Prezydenta RP do przedstawiania opinii o projekcie ustawy.

W dniu 7 lutego 2020 r. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa przekazał informację, z której wynika, że Krajowa Rada Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani przez Sejm, przedłożyła Prezydentowi RP 550 wniosków o powołanie na stanowisko sędziego albo asesora sądowego, z czego 427 zostało uwzględnionych, tzn. Prezydent RP wydał akty powołania. Opinię na temat projektowanej ustawy Krajowa Rada Sądownictwa przesłała natomiast przy piśmie z dnia 24 lipca 2020 r. Rada odniosła się do projektu **negatywnie**, wskazując, iż projektowane przepisy naruszają szereg przepisów Konstytucji, Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności i Karty Praw Podstawowych, a ponadto są sprzeczne z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W stanowisku KRS projekt określono mianem „niebezpiecznego eksperymentu prawnego”, który jest „obcy kulturze prawnej państw europejskich” i narusza „fundamentalne zasady ustrojowe”. Dodano też, że „wprowadzanie zmian w systemie wymiaru sprawiedliwości nie może przebiegać w sposób nagły, bo kłóci się to z zasadą bezpieczeństwa prawnego i godzi w prawa zarówno obywateli polskich, jak i innych państw członkowskich Unii Europejskiej”. Rada rozwinęła powyższe konkluzje przez ustosunkowanie się do rozwiązań szczegółowych.

Minister Sprawiedliwości przedstawił opinię w piśmie z dnia 2 marca 2020 r. W ocenie Ministra, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 r. (III PO 7/18), a więc rozstrzygnięcie wydane w konkretnej sprawie i mające skutki *inter partes*, w rzeczywistości zmienia sens orzeczenia TSUE z dnia 19 listopada 2019 r. Jednocześnie Minister Sprawiedliwości podkreślił, iż ten ostatni wyrok nie może stanowić podstawy do kwestionowania legalności wyboru sędziów ani do wyciągania generalnego wniosku o niekonstytucyjności i nielegalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego lub samej KRS. Powołane orzeczenia nie mogą być źródłem skutków *erga omnes* i nie wymagają implementacji w drodze zmiany prawa. Minister przywołał także wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego uzasadniające twierdzenie, że przy powołaniu sędziowskich członków KRS nie doszło do naruszenia standardów konstytucyjnych dotyczących zasady kadencyjności czy uprawnienia do wyboru wyżej wspomnianych członków. Za to w świetle wyroku wydanego w sprawie K 25/07 zastrzeżenia natury konstytucyjnej wywołuje projektowany art. 11b ust. 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, który zawęży krąg osób mogących być członkami KRS. Minister Sprawiedliwości zgłosił wątpliwości również w odniesieniu do innych postanowień projektu, w tym art. 9 (naruszenie zasady praw słusznie nabytych, pozbawienie prawa do sądu), art. 10 (niespójność systemowa) oraz art. 11 (m.in. naruszenie gwarancji nieusuwalności sędziego). W podsumowaniu Minister zaznaczył, że opiniuje projektowaną ustawę **negatywnie**.

Sąd Najwyższy podniósł, iż projekt wychodzi naprzeciw oczekiwaniom zawartym w motywach uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20). Według Sądu Najwyższego, **szczególnie ważne są propozycje przywrócenia konstytucyjnej tożsamości Krajowej Rady Sądownictwa oraz zniesienia Izby Dyscyplinarnej**. Uznał też, że opiniowany projekt może istotnie przyczynić się do opanowania obecnego kryzysu w wymiarze sprawiedliwości. Przechodząc do zagadnień objętych zakresem przedmiotowym projektu, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że skoro KRS w aktualnym składzie nie posiada przymiotów i kompetencji nadanych Radzie przez Konstytucję, to jej uchwały z samej swej natury są nieważne, do jej członków będących sędziami nie znajdują zastosowania konstytucyjne gwarancje związane z zasadą kadencyjności, zaś powołania sędziów przez Prezydenta na wniosek tego gremium nie są skuteczne prawnie. Niemniej rozwiązania zawarte w art. 11 projektu Sąd Najwyższy ocenił jako niekonsekwentne i tym samym wywołujące wątpliwości pod względem zgodności z Konstytucją. Z aprobatą Sąd Najwyższy odniósł się natomiast do art. 12, zwłaszcza przewidzianej w ust. 3 możliwości wniesienia środka zaskarżenia lub wystąpienia z żądaniem wznowienia postępowania. Ponadto w omawianej opinii zwrócono uwagę na pewne niedostatki zaproponowanych regulacji oraz zaprezentowano sugestie co do niezbędnych zmian.

W stanowisku Naczelnego Sądu Administracyjnego zostały z kolei przedstawione zasadnicze wątpliwości odnośnie do następujących rozwiązań: ograniczenia biernego prawa wyborczego sędziów delegowanych do organów pozostających poza strukturą władzy sądowniczej (art. 1 pkt 2 projektu, art. 11b ust. 2), wygaszenia mandatów członków KRS w sposób naruszający zasadę ciągłości działania konstytucyjnych organów państwa (art. 7 projektu), rozstrzygnięć związanych z problematyką statusu sędziego (art. 9 i art. 11 projektu). NSA zasugerował także doprecyzowanie niektórych regulacji.

Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdził, że projekt stanowi pierwszą i jednocześnie bardzo ważną próbę rzeczywistej reakcji ustawodawcy na głęboki kryzys konstytucyjny. W przekonaniu Rzecznika, jest to **dobry punkt wyjścia** dla dalszych prac legislacyjnych. W szczególności pozytywnie ocenione zostało odejście od aktualnego, niekonstytucyjnego modelu wyłaniania członków KRS, gdyż przekłada się on na skrajne upolitycznienie składu Rady i uniemożliwia jej realizację konstytucyjnej roli strażnika niezależności i niezawisłości. RPO z uznaniem przyjął „szeroką demokratyzację i transparentność procesu wyłaniania sędziów – członków Rady”, choć zarazem wyraził obawę, że przyznanie mu prawa zgłaszania kandydatów może prowadzić do powstania konfliktu interesów. Poza tym zasugerował skrócenie do jednego roku „karencji” przewidzianej w projektowanym art. 11b ust. 2 oraz ustalenie, że publiczne wysłuchanie kandydatów jest organizowane z urzędu. Wskazał również na pewne luki w rozwiązaniach objętych treścią art. 1 projektu oraz wątpliwości powstające na tle poszczególnych przepisów. Z aprobatą Rzecznik odniósł się do idei powołania Rady Społecznej przy KRS, a także szeregu innych postanowień związanych z procesem nominacji na urząd sędziego. RPO podzielił opinię o potrzebie likwidacji Izby Dyscyplinarnej SN jako swego rodzaju instrumentu służącego do represjonowania sędziów, zaś w kontekście propozycji wygaszenia stosunków służbowych sędziów orzekających w tej izbie powołał się na zasadę *ex iniuria ius non oritur* i skonstatował, że nie obejmuje ich gwarancja nieusuwalności wyrażona w art. 180 ust. 1 Konstytucji. Zwrócił jednak uwagę na brak regulacji odnoszącej się do określenia skutków prawnych nieważności orzeczeń zapadłych w Izbie Dyscyplinarnej oraz na niebezpieczeństwa wynikające ze stosunkowo krótkich okresów przedawnienia mających zastosowanie w przypadku deliktów dyscyplinarnych. RPO pozytywnie zaopiniował wygaszenie mandatów sędziów – członków KRS. Natomiast jego zastrzeżenia wywołały uregulowania zawarte w art. 8, art. 9 i art. 11, a zwłaszcza ustawowe związanie sądu dyscyplinarnego w zakresie wymierzenia kary złożenia z urzędu.

Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” wskazało, że co do zasady opiniuje projekt **pozytywnie**, w szczególności gdy chodzi o podstawowy cel projektu, tj. dostosowanie przepisów prawa krajowego, w zakresie zapewnienia każdemu prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu, do wymogów wynikających z prawa UE, zmianę systemu wybierania sędziów do KRS oraz zniesienie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Równocześnie w przesłanym stanowisku Stowarzyszenie przedstawiło uwagi szczegółowe. Skrócenie kadencji sędziów – członków KRS jest, zdaniem SSP „Iustitia”, bezprzedmiotowe, gdyż KRS nie została skutecznie obsadzona przez sędziów i tym samym w sensie prawnym organ ten nie istnieje. Podobnie oceniony został art. 8 projektu. Z kolei o postanowieniach zawartych w przepisach art. 11 Stowarzyszenie wypowiedziało się pozytywnie, z tym że zasugerowało, aby w terminie miesiąca przewidzianym w art. 11 ust. 2 sędzia mógł zgłosić wniosek o weryfikację jego dotychczasowej nominacji przez KRS przy udziale pełniących rolę opiniodawczą organów samorządu sędziowskiego. Takie rozwiązanie miałyby eliminować zarzuty w odniesieniu do art. 11 ust. 4, który „stwarza niebezpieczny precedens”. Stowarzyszenie zaakcentowało też, że propozycje legislacyjne objęte projektem mogą stracić na znaczeniu, jeżeli w toczących się postępowaniach sądowych, w których zostały zadane pytania prejudycjalne, nie zostanie potwierdzony status sędziego, który jedynie formalnie przysługuje osobom powołanym przez Prezydenta RP na wniosek KRS w aktualnym składzie.

Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex super omnia” stwierdziło, że projekt jest próbą przywrócenia ładu konstytucyjnego poprzez realne urzeczywistnienie mocno zachwianej równowagi pomiędzy władzą ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Stowarzyszenie **pozytywnie** zaopiniowało propozycje dotyczące wyboru sędziów – członków KRS jako prowadzące do odpolitycznienia tego organu, nadania mu większej reprezentatywności oraz uwzględniające potrzebę zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego. Wypowiedziało się aprobująco m.in. o projektowanym art. 11b ust. 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, zaś w przypadku regulacji zakładającej publiczne wysłuchanie kandydatów na członków KRS opowiedziało się za jego obligatoryjnością. Powołanie Rady Społecznej określono natomiast mianem słusznego i ciekawego rozwiązania, służącego demokratyzacji Krajowej Rady Sądownictwa. Ponadto za słuszne SP „Lex super omnia” uznało zniesienie Izby Dyscyplinarnej, choć samo przeniesienie jej „kompetencji” do Izby Karnej Sądu Najwyższego zostało przyjęte z rezerwą. Rozwazde projektodawców poddano utworzenie odrębnego sądu odwoławczego dla sędziów i prokuratorów na szczeblu Sądu Najwyższego. Stowarzyszenie zwróciło też uwagę na niejednolite traktowanie sędziów Sądu Najwyższego (sędziowie ID SN v. pozostali) oraz zgłosiło zastrzeżenia wobec konstrukcji prawnej przyjętej na gruncie art. 11 projektu. W tym ostatnim zakresie zaapelowano o zindywidualizowane podejście oraz respektowanie konstytucyjnej zasady nieusuwalności sędziego i prawa do sądu.

Pozytywną opinię o projekcie przekazała również Krajowa Rada Radców Prawnych. Jej zdaniem, propozycje w nim zawarte wychodzą naprzeciw sugestiom, które samorząd radców prawnych konsekwentnie zgłaszał w toku prac legislacyjnych nad kolejnymi nowelizacjami uchwalanymi od 2017 r. W ocenie KRRP, na aprobatę zasługują m.in. uchylenie art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz przywrócenie zasady wyboru sędziów do KRS przez gremia sędziowskie, likwidacja Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, przywrócenie autonomii regulaminowej Sądowi Najwyższemu, wygaszenie mandatów obecnych członków KRS, a także zmniejszenie wpływu Ministra Sprawiedliwości na przebieg postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów. Jednocześnie Krajowa Rada Radców Prawnych zgłosiła

wątpliwości co do niektórych rozwiązań szczegółowych, w tym fakultatywnego charakteru wysłuchania publicznego kandydatów na członków KRS, zbyt krótkiego terminu przewidzianego w art. 11 ust. 2 projektu oraz swoistego automatyzmu sankcji z art. 11 ust. 4.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka, oprócz diagnozy uzasadniającej zmiany objęte projektowaną ustawą, przedstawiła propozycje korekty poszczególnych rozwiązań np. odmiennego ustalenia liczby obywateli uprawnionych do zgłoszenia kandydata na członka KRS (500 zamiast 2000), wprowadzenia obligatoryjnego wysłuchania kandydatów czy zwiększenia puli przedstawicieli organizacji pozarządowych w Radzie Społecznej. Mimo co do zasady **pozytywnej** oceny projektu, HFPC za kontrowersyjne uznała pozbawienie mocy prawnej uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa, w wyniku których doszło do powołania wymienionych w nich osób na stanowiska sędziowskie. Krytycznie też ustosunkowała się do regulacji zawartej w art. 11 ust. 4 projektu, szczególnie z uwagi na stojący za nią mechanizm „odpowiedzialności zbiorowej” oraz sprowadzenie roli sądu dyscyplinarnego do wydania orzeczenia o znaczeniu wyłącznie technicznym. Poza tym Helsińska Fundacja Praw Człowieka negatywnie oceniła pomysł wygaszenia stosunków służbowych sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu najwyższego jako odstępstwa od zasady nieusuwalności sędziów stwarzającego ryzyko nadużyć w przyszłości.

Polska Akademia Nauk nadesłała opinię przygotowaną przez jej członków: prof. dr hab. Krystynę Chojnicką, prof. dr hab. Ewę Łętowską, prof. dr hab. Stanisława Waltosia i prof. dr hab. Jerzego Zajadło.

Z kolei Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich przekazała opinie sporządzone przez dr hab. Ryszarda Piotrowskiego, prof. UW oraz prof. dr hab. Jerzego Piotra Gwizdały, Rektora Uniwersytetu Gdańskiego.

Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich przedłożyła natomiast dwie opinie prawne sporządzone na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, opinię z Uniwersytetu Jagiellońskiego, opinię dr hab. Andrzeja Adamczyka, profesora Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz stanowisko prof. dr hab. Sylwestra Czopka, Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Zgodnie z uchwałą Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisji Ustawodawczej, w dniu 5 marca 2020 r. przeprowadzono wysłuchanie publiczne. Uczestnicy wysłuchania zaprezentowali swoje stanowiska odnośnie do projektu i jego poszczególnych rozwiązań oraz zgłosili wnioski mające charakter postulatów legislacyjnych. W dniu 5 lutego 2021 r. Komisje rozpatrzyły uwagi zgłoszone w trakcie wysłuchania publicznego i wniosły liczne poprawki, z których część czyniła zadość oczekiwaniom wyrażonym przez osoby uczestniczące w posiedzeniu w dniu 5 marca 2020 r. Zestawienie uwag przedstawionych w trakcie wysłuchania publicznego oraz sposób odniesienia się do nich przez obradujące wspólnie Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisję Ustawodawczą zamieszczono na senackiej stronie internetowej.

Do najważniejszych poprawek przyjętych przez Komisje w ramach procedury I czytania projektu należały poprawki:

- 1) wprowadzające mechanizm indywidualnej oceny przez KRS w nowym składzie zgodności procesów „nominacyjnych” przeprowadzonych przez Radę z udziałem sędziów wybranych przez Sejm z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz usuwające z projektowanej ustawy podstawę usunięcia sędziego z urzędu po upływie miesięcznego terminu wyznaczonego na zrzeczenie się urzędu;
- 2) skreślające przepisy związane z ponownym otwarciem konkursów, które toczyły się przed KRS w wyżej wskazanym składzie;
- 3) zakładająca odejście od ustawowego wygaszenia stosunków służbowych sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego;
- 4) przewidujące zniesienie także Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych;
- 5) eliminujące z ustaw regulujących ustrój poszczególnych pionów sądownictwa definicje i zakazy związane ze statusem sędziego wprowadzone na mocy ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw.

Uwzględniono również niezbędne korekty redakcyjne oraz dostosowano szereg przepisów projektowanej ustawy do wymogów wynikających z zasad techniki prawodawczej.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych.

(ceny stałe z 2020 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wydatki ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Saldo ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Źródła finansowania:	budżet państwa											

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Projektowana ustawa będzie wpływała zarówno na dochody, jak i wydatki sektora finansów publicznych (budżetu państwa).

Ustawa spowoduje zmniejszenie wydatków na skutek **likwidacji Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego**. W ustawie budżetowej na rok 2021 wydatki budżetu państwa w części 04, dział 751, rozdział 75114, Działalność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego zostały zaplanowane w kwocie **19,2 mln zł**. Rzeczywiste oszczędności będą jednakże niższe niż przewidziana w budżecie państwa kwota na funkcjonowanie likwidowanej struktury – ich wysokość będzie zależęć ostatecznie od sposobu przeprowadzenia zmiany organizacyjnej oraz indywidualnych rozstrzygnięć podjętych w ramach procesu weryfikacyjnego sędziów przez sąd dyscyplinarny.

Ustawa spowoduje zwiększenie wydatków na skutek:

- **wnoszenia środka zaskarżenia, a także wniosków albo skarg o wznowienie postępowań**, jeżeli orzeczenie zostało wydane przez sąd, w którego składzie uczestniczył sędzia lub asesor sądowy powołany na wniosek KRS ukształtowanej wg ustawy zmienianej;

Uwaga: Ocena Skutków Regulacji musi być oparta na dowodach. W analizowanym przypadku, z uwagi na wyjątkowość sytuacji, brak jest udokumentowanego parametru, który pozwoliłby na wiarygodne oszacowanie liczby możliwych wznowień postępowania lub środków zaskarżenia wnoszonych wyłącznie z powodu opisanej powyżej przyczyny. Niemniej wydaje się, że wskaźnikiem, który może obrazować prawdopodobny przebieg procesu wnoszenia środków zaskarżenia, a także wniosków albo skarg o wznowienie postępowania, jest wskaźnik oceny subiektywnie postrzeganej sprawiedliwości wyroków (odsetek wyroków, od których złożono apelację). Z danych wynika, że proporcja apelacji do wyroków wydanych przez sądy pierwszej instancji w procesowych sprawach cywilnych i gospodarczych, w latach 2011–2016, utrzymywała się na poziomie ok. 13%. Aczkolwiek trzeba mieć też na uwadze, że poza subiektywnym poczuciem sprawiedliwości wyroków, pewną rolę mogą odegrać także inne czynniki (wysokość opłat, koszty pomocy prawnej, spodziewany czas oczekiwania na wyrok)⁷.

Ponadto można przyjąć, że wobec specyficznych uwarunkowań prawno-ustrojowych, które stanowią tło dla projektowanych rozwiązań (podważenie społecznego zaufania do sędziów powołanych na wniosek KRS, w skład której wchodziłi sędziowie wybrani przez Sejm), poziom wskaźnika oceny subiektywnie postrzeganej sprawiedliwości wyroków ulegnie dodatkowemu zwiększeniu.

Z przeprowadzonej analizy wpływu przedmiotowej ustawy na funkcjonowanie sądów, mierzonego potencjalną liczbą spraw, które zostaną wzruszone, wynika, że projektowane regulacje mogą mieć największy wpływ na działalność Sądu Najwyższego, ponieważ liczba orzeczeń wzruszonych może stanowić nawet 21% spraw rozpatrywanych przeciętnie w ciągu jednego roku przez ten sąd. Uwzględniając wszakże liczbę spraw rozstrzyganych przez sądy w ogóle, potencjalnie najwięcej spraw wznawianych będzie w sądach rejonowych (choć, w ujęciu względnym, liczba spraw ponownie przedkładanych do oceny sądom rejonowym może ukształtować się na poziomie jedynie ok. 1% liczby spraw rozpatrywanych przez te sądy).

Istnieją zatem podstawy do postawienia tezy, że procesy w sądach rejonowych będą generowały istotne skutki finansowe dla budżetu państwa, z tym że trudno oszacować ich wielkość wobec wyjątkowości zagadnienia, a tym samym z powodu braku odpowiednich statystyk, w oparciu o które można byłoby przeprowadzić wnioskowanie.

- **funkcjonowania Rady Społecznej** – projekt zakłada utworzenie Rady Społecznej przy Krajowej Radzie Sądownictwa, której koszty funkcjonowania będą pokrywane z budżetu państwa. W myśl projektowanej regulacji, członkom Rady Społecznej będzie przysługiwał zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania oraz dieta. Koszty funkcjonowania Rady Społecznej będą zależęć od liczby posiedzeń w danym roku. Ustawa nie reguluje tej kwestii. Dlatego precyzyjnie oszacowanie kosztów funkcjonowania Rady Społecznej jest utrudnione. Niemniej – mając na względzie zasadę proporcjonalności – można przyjąć, że koszty te

⁷ Źródło: „Ocena Polskiego Sądownictwa w świetle badań”, maj 2017; s. 8; Fundacja Court Watch Polska, Bogna Kociolowicz-Wiśniewska, Bartosz Pilitowski, współpraca dr Stanisław Burdziej.
<https://courtwatch.pl/wp-content/uploads/2017/05/Raport-Fundacji-Court-Watch-Polska-Ocena-polskich-s%C4%85d%C3%B3w-w-%C5%9Bwielce-bada%C5%84-maj-2017.pdf>

ukształtują się koszty w przedziale od 50 tys. zł do 100 tys. zł na rok;

- **organizacji wyborów sędziów–członków KRS** – uwzględniając, że wybory te będą przeprowadzane na bazie struktury organizacyjnej sądów, a także fakt, że krąg osób uprawnionych do udziału w głosowaniu jest stosunkowo nieliczny, można przyjąć, że kwota omawianych wydatków, w relacji do wydatków budżetu państwa, będzie marginalna.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe.

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
w ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2020 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
w ujęciu niepieniężnym		Brak bezpośredniego wpływu.						

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu.

Brak wpływu.

9. Wpływ na rynek pracy.

Brak wpływu.

10. Wpływ na pozostałe obszary.

Brak wpływu.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem niektórych przepisów, które będą obowiązywać z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Projektowa ustawa, z uwagi na jej fundamentalne znaczenie, powinna podlegać ewaluacji po upływie 8 lat obowiązywania. W szczególności ewaluacji powinny podlegać procedury, które determinują przebieg wyborów do Krajowej Rady Sądownictwa (np.: dotyczące takich zagadnień, jak zgłaszanie kandydatów, udostępnianie strony internetowej, przeprowadzanie wysłuchania publicznego). Ponadto OSR *ex post* powinien ukazać, jak podmioty odpowiedzialne za prawidłowy i sprawny przebieg wyborów wypełniają zadania przypisane im w przedmiotowej ustawie. Ewaluacja może również obejmować kwestie związane z funkcjonowaniem Rady Społecznej przy Krajowej Radzie Sądownictwa.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.).

Załącznik nr 1: Statystyki nominacji sędziowskich i asesorskich.

Załącznik nr 2: Potencjalny wpływ spraw wzruszonych na działalność sądów.

Statystyki nominacji sędziowskich i asesorskich

W celu określenia liczby powołanych przez Prezydenta RP sędziów i asesorów sądowych w okresie obowiązywania zmian wprowadzonych ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (czyli funkcjonowania KRS, w której składzie znaleźli się sędziowie wybrani przez Sejm) należy uwzględnić powołania dokonane w latach 2018–2021.

W tym okresie **Prezydent RP powołał 783 sędziów i asesorów sądowych** (w liczbie tej nie uwzględnia się aktów mianowania asesorów sądowych w sądach rejonowych).

Tabela nr 1: Statystyki nominacji sędziowskich i asesorskich.

rodzaj sądów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sąd Najwyższy	-	7	3	39	2	6	-
sądy powszechne:	93	475	140	38	289	270	85
a) sądy apelacyjne	6	33	29	11	38	27	14
b) sądy okręgowe	18	158	62	3	148	177	47
c) sądy rejonowe	69	284	49	24	103	66	24
sądy administracyjne:	7	30	23	14	16	4	4
a) Naczelny Sąd Administracyjny	1	9	6	4	5	-	1
b) wojewódzkie sądy administracyjne	6	21	17	10	11	4	3
sądy wojskowe:	-	-	2	-	-	-	-
a) wojskowy sąd okręgowy	-	-	-	-	-	-	-
b) wojskowy sąd garnizonowy	-	-	2	-	-	-	-
asesorzy sądowi w sądach rejonowych	-	-	-	-	61	80	-
asesorzy sądowi w wojewódzkich sądach administracyjnych	-	-	16	4	8	4	-
Łącznie (sędziowie i asesorzy sądowi)	100	512	184	95	376	364	89

Źródło: Dane podane na stronie internetowej <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/statystyki/statystyki-sedziowskie/>

Potencjalny wpływ spraw wzruszonych na działalność sądów.

Zgodnie z projektem ustawy, jeżeli orzeczenie zostało wydane przez sąd, w składzie którego uczestniczył sędzia lub asesor sądowy powołany na wniosek KRS ukształtowanej w sposób określony w art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, będzie istniała możliwość wniesienia przez stronę środka zaskarżenia, względnie wniosku albo skargi o wznowienie postępowania.

Aby ukazać wpływu tego rozwiązania na działalność sądów należało oszacować potencjalną liczbę spraw wadliwych, potencjalną liczbę spraw, które mogą być wzruszone, oraz ich udział w ogólnej liczbie spraw rozpatrywanych przez sąd. Przyjęto założenie, że liczba potencjalnych spraw wadliwych będzie skorelowana z liczbą sędziów powołanych przez Prezydenta RP, w ogólnej liczbie sędziów w danym sądzie. Liczbę spraw załatwionych przez dany sąd przyjęto dla 2018 r., wg danych GUS zamieszczonych w „Roczniku Statystycznym 2019”.

Wnioski: Z przeprowadzonej analizy wpływu przedmiotowej ustawy na funkcjonowanie sądów, mierzonego potencjalną liczbą spraw, które zostaną wzruszone, wynika, że projektowane regulacje mogą mieć największy wpływ na działalność Sądu Najwyższego, ponieważ liczba orzeczeń wzruszonych może stanowić nawet 21% spraw rozpatrywanych przeciętnie w ciągu jednego roku przez ten sąd. Uwzględniając wszakże liczbę spraw rozstrzyganych przez sądy w ogóle, potencjalnie najwięcej spraw wznowianych będzie w sądach rejonowych (choć, w ujęciu względnym, liczba spraw ponownie przedkładanych do oceny sądom rejonowym może ukształtować się na poziomie jedynie ok. 1% liczby spraw rozpatrywanych przez te sądy).

Istnieją zatem podstawy do postawienia tezy, że procesy w sądach rejonowych będą generowały istotne skutki finansowe dla budżetu państwa, z tym że trudno oszacować ich wielkość wobec wyjątkowości zagadnienia, a tym samym z powodu braku odpowiednich statystyk, w oparciu o które można byłoby przeprowadzić wnioskowanie.

Tabela nr 2: Potencjalny wpływ projektu ustawy na działalność Sądu Najwyższego.

		2018	2019	2020	2021	łącznie w latach 2018-2021
sprawy załatwione	5 095					
liczba zatrudnionych sędziów	110					
liczba sędziów powołanych przez Prezydenta RP w latach 2018-2021		39	2	6	0	
udział sędziów powołanych w danym roku w ogólnej liczby sędziów		35%	2%	5%	0%	
skumulowany udział sędziów powołanych w latach 2018-2021		35%	37%	43%	43%	
wskaźnik ryzyka wznowienia sprawy	13%	13%	13%	13%	13%	
potencjalna liczba spraw wadliwych		1 806	1 899	2 177	2 177	8 059
potencjalna liczba spraw wzruszonych						1 048
udział potencjalnej liczby dodatkowych spraw do rozpatrzenia w roku w ogólnej liczbie						21%

Tabela nr 3: Potencjalny wpływ projektu ustawy na działalność Naczelnego Sądu Administracyjnego.

		2018	2019	2020	2021	łącznie w latach 2018-2021
sprawy załatwione	19 030					
liczba zatrudnionych sędziów	104					
liczba sędziów powołanych przez Prezydenta RP w latach 2018-2021		4	5	0	0	
udział sędziów powołanych w danym roku w ogólnej liczby sędziów		4%	5%	0%	0%	
skumulowany udział sędziów powołanych w latach 2018-2021		4%	9%	9%	9%	
wskaźnik ryzyka wznowienia sprawy	13%	13%	13%	13%	13%	
potencjalna liczba spraw wadliwych		732	1 647	1 647	1 647	5 672
potencjalna liczba spraw wzruszonych						737
udział potencjalnej liczby dodatkowych spraw do rozpatrzenia w roku w ogólnej liczbie						4%

Tabela nr 4: Potencjalny wpływ projektu ustawy na działalność wojewódzkich sądów administracyjnych.

		2018	2019	2020	2021	łącznie w latach 2018-2021
sprawy załatwione	69 315					
liczba zatrudnionych sędziów	475					
liczba sędziów powołanych przez Prezydenta RP w latach 2018-2021		10	11	4	3	
udział sędziów powołanych w danym roku w ogólnej liczby sędziów		2%	2%	1%	1%	
skumulowany udział sędziów powołanych w latach 2018-2021		2%	4%	5%	6%	
wskaźnik ryzyka wznowienia sprawy	13%	13%	13%	13%	13%	
potencjalna liczba spraw wadliwych						
		1 459	3 064	3 648	4 086	12 258
potencjalna liczba spraw wzruszonych						
						1 594
udział potencjalnej liczby dodatkowych spraw do rozpatrzenia w roku w ogólnej liczbie						
						2%

Tabela nr 5: Potencjalny wpływ projektu ustawy na działalność sądów rejonowych.

		2018	2019	2020	2021	łącznie w latach 2018-2021
sprawy załatwione	13 933 800					
liczba zatrudnionych sędziów	6 356					
liczba sędziów powołanych przez Prezydenta RP w latach 2018-2021		24	103	66	24	
udział sędziów powołanych w danym roku w ogólnej liczby sędziów		0,4%	2%	1%	0,4%	
skumulowany udział sędziów powołanych w latach 2018-2021		0%	2%	3%	3%	
wskaźnik ryzyka wznowienia sprawy	13%	13%	13%	13%	13%	
potencjalna liczba spraw wadliwych						
		52 613	278 413	423 100	475 713	1 229 840
potencjalna liczba spraw wzruszonych						
						159 879
udział potencjalnej liczby dodatkowych spraw do rozpatrzenia w roku w ogólnej liczbie						
						1%

Tabela nr 6: Potencjalny wpływ projektu ustawy na działalność sądów okręgowych.

		2018	2019	2020	2021	łącznie w latach 2018-2021
sprawy załatwione	868 300					
liczba zatrudnionych sędziów	2 515					
liczba sędziów powołanych przez Prezydenta RP w latach 2018-2021		3	148	177	47	
udział sędziów powołanych w danym roku w ogólnej liczby sędziów		0,1%	6%	7%	2%	
skumulowany udział sędziów powołanych w latach 2018-2021		0,1%	6%	13%	15%	
wskaźnik ryzyka wznowienia sprawy	13%	13%	13%	13%	13%	
potencjalna liczba spraw wadliwych						
		1 036	52 133	113 242	129 468	295 878
potencjalna liczba spraw wzruszonych						
						38 464
udział potencjalnej liczby dodatkowych spraw do rozpatrzenia w roku w ogólnej liczbie						
						4%

Tabela nr 7: Potencjalny wpływ projektu ustawy na działalność sądów apelacyjnych.

		2018	2019	2020	2021	łącznie w latach 2018-2021
sprawy załatwione	112 900					
liczba zatrudnionych sędziów	426					
liczba sędziów powołanych przez Prezydenta RP w latach 2018-2021		11	38	27	14	
udział sędziów powołanych w danym roku w ogólnej liczby sędziów		3%	9%	6%	3%	
skumulowany udział sędziów powołanych w latach 2018-2021		3%	12%	18%	21%	
wskaźnik ryzyka wznowienia sprawy	13%	13%	13%	13%	13%	
potencjalna liczba spraw wadliwych						
		2 915	12 986	20 142	23 852	59 895
potencjalna liczba spraw wzruszonych						
						7 786
udział potencjalnej liczby dodatkowych spraw do rozpatrzenia w roku w ogólnej liczbie						
						7%

.....

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu

.....